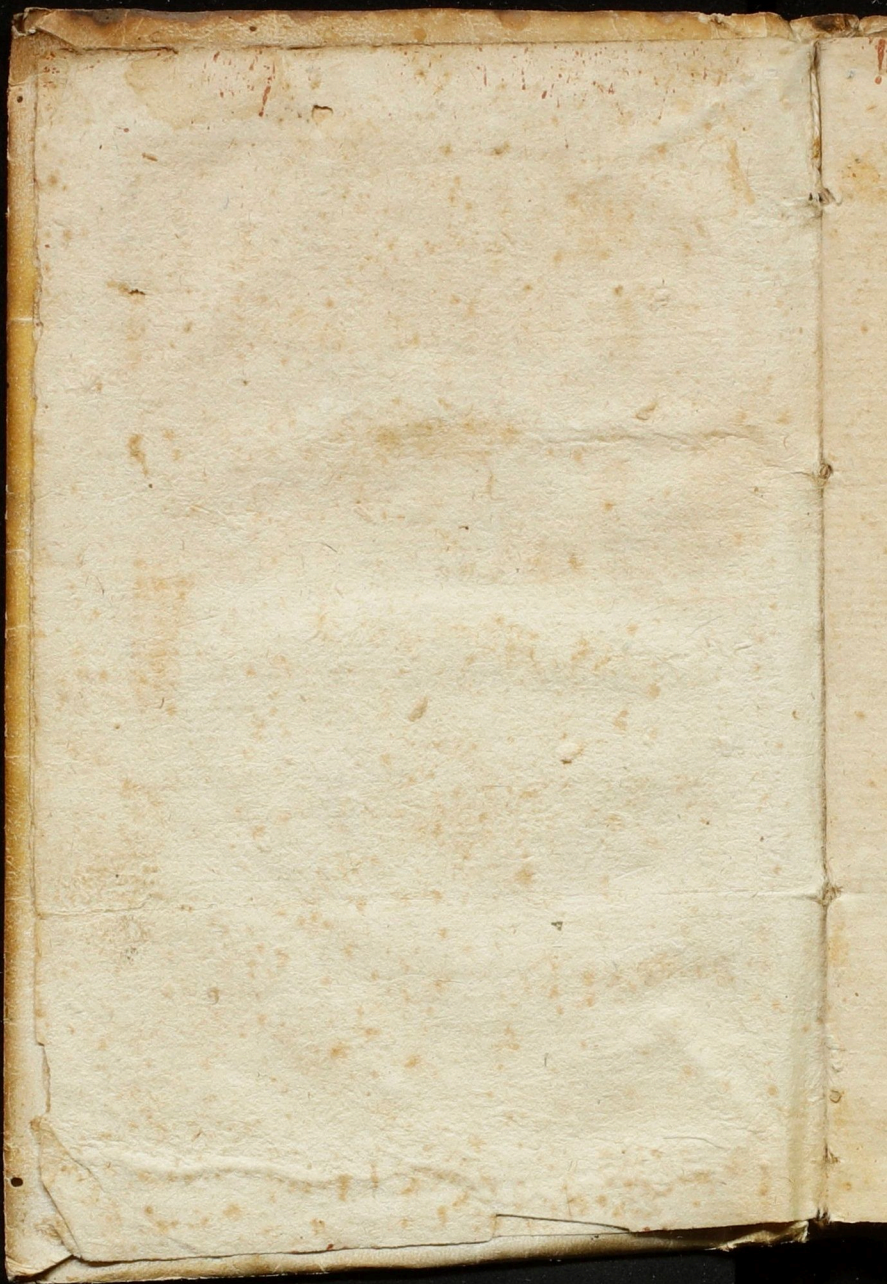

Hunc librum Musis
suis inservientem
iure possidet
Theodor Mahlmann

- TM 1144

Theodor Melchior
14. 10. 1996

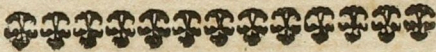

D E

PRÆDESTINATIONE

BREVIS TRACTATVS.

Campanota

0000000000

B. 3.

PREDESIGNATIONE

DEUS INCAUTUS

0000000000

1711

DE
PRÆDESTINATIONE
BREVIS TRACTATVS

Vbi etiam

De scientia media, de sensibus Sa-
cræ Scripturæ breuiter, & com-
pendiosè agitur.

AR. P. F. ALBERTO FONTANA
A NEAPOLI

*Theologo, Prædicatore, Lectore, & Sacra
Inquisitionis Neapolitani Regni No-
tario, Ordin. Fratrum Minorum
S. Francisci de Observantia
elaboratus.*

NEAPOLI, M. DC. XC.
Ex Typographia Francisci Mollo.

Superiorum facultate.

D. O. M.

Tibi, ò Sanctissima Trinitas, hoc opusculum, quod de Prædestinatione Sanctorum; de efficacitate gratiæ, de nostro libero arbitrio, de scientia media, de sensibus Sacræ Scripturæ breuiter, & compendiosè agit, offero, & dedico; quòd reuerà protestor, illud esse tuum, & mihi dedisti, & communicasti, & à te accepi, & in hac pagina me illud notare, & inscribere fecisti: Nunc autem hoc ipsum tibi restituo, & consecro; & tuis sanctissimis pedibus repræsentò. Si bonum est suscipe illud, tuere, & ab omnibus aduersantium hominum calumnijs, & Principum infernalium contradictionibus fortiter, vt tuum est, & potenter defende; & omnibus nationibus

mundi ad gloriam tuam, & tuorum
fidelium salutem mirabiliter expande;
& in facie tuæ veræ sponsæ Ecclesiæ
suauiter expone, vt omnia iusta iudi-
cia tua cunctis gentibus nota sint, pla-
cita, & manifesta. Si quid malum
propter aliquam meam imperfectio-
nem, & imperfectam capacitatem in
ipso reperies, tolle illud de medio, oc-
cupa, & destrue, donec ad verum sen-
sum deducatur, currat, & sistat: In tuo
ergo patrocinio spem habendo, non
dubito quin tutissimè varios mali-
gnorum incurfus sustinere valeat. Hu-
miliando denique me totum Tibi, &
cœlesti curiæ, amplectendo tuos san-
ctissimos pedes, cum profunda facie
vsq; ad abyssum Tibi deinceps sem-
per reddam gratias infinitas.

Humillimus fidelis, seruus, & mancipium
F. Albertus Fontana à Neapoli.

Ad Lectorem.

PRudens, & piissime Lector, rogo
me habere excusatum, si hoc bre-
ue, & arctum Opusculum de re tam
gravi in lucem edidi, & in hominum
faciem presentavi. Non enim mea
presumptio fuit, doctos viros, magi-
stros, & sapientes varijs, & peregrini-
nis medijs, quod in ipso agitur, edoce-
re, cum sim ipse minus doctus, & sa-
piens; sed ut tyrones breuiter, ac faci-
liter instruantur, & pie mentes homi-
num acquiescant; & quod multi ma-
gnis voluminibus demonstrarunt, pau-
cis verbis, & compendiosè, non disce-

deudo à veritate Catholica, & senten-
tias Sanctorum Patrum, ad eorum au-
res intonetur. Benè ergo me iudico à
te gratum haberi, quando meis labori-
bus laborem aliorum suscepi, & tibi
obtuli, ut tu eorum doctrinam non la-
borando compendiosè, & faciliter per-
cipias. Talem ergo tua benignitate me
habe, & accipe hoc ipsum gratè, &
gratè do tibi amoreuolissimum. Vale.

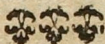
DE

D E

PRÆDESTINATIONE

BREVIS TRACTATUS.

N fontali plenitudine
Sapientiae, scientiae,
ac pietatis eius, qui
cuncta decreuit, Fon-
tana confusus, audeat
in implicatum laby-
rinthum decretorum Dei pedes im-
mittere; cum reuera ipse testatur
nunquam iustissima Dei decreta, ac
electorum praedestinationem, dam-
natorumq; reprobationem aspexis-
se, ut se quasi insolenter in celebri
illo fabrefacto labyrintho Cretensi
non implicatus inueniatur. Erac-
enim

2 DE PRÆDESTINATIONE

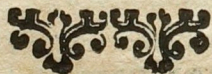
enim hic labyrinthus, vt multis nō-
tescit, quædam machina, & ædifi-
cium sic confusum, & laqueatum,
quòd infelix erat ille, qui illuc in-
grediebatur incautè. Videbantur
enim ibi primo visu centum, & plu-
ra ostia, quæ mille aditus peregrino
monstrabant, qui dum adulabantur
oculos, mille ad pedes laqueos
præparabant, & per tam tortas, &
indirectas semitas iter ducebant;
quòd cùm ad principium, à quo
quis ingrediebatur, redire optabat;
decem, & viginti viæ opposites
regressum fi enabant, quòd si iterum
antecellere sitiebat, plus mens ip-
sius confundebatur, & magis exitus
difficilis videbatur; nam si viæ om-
nes facilem promittebāt egressum,
omnes hunc ipsum facilius denega-
bant: Vndè Theseus ab ipso laby-
rintho non euasisset; si illa amorosa
Arianna ipsi suo licio, ac filo non
præbuisset auxilium. O quam con-
fusus labyrinthus est humana præ-
destinatio, in quo benè centum pa-
cent

cent portæ, centumq; ac mille regressus, ingressusq; doctrinarum videntur. videlicet, scientiæ, præscientiæ, arbitrij, necessitatis, efficacitatis diuinæ, libertatis creatæ, infallibilitatis decreti, contingentia rerum, efficacitatis gratiæ, libertatis naturæ; ac denique sufficientiæ auxiliij, & reprobationis multorum; quæ omnia humanam mentem confundunt, sensus implicant, & quasi nostro cæco intellectui mille darqueos tendunt; quod si intellectus ipse cum christosa audacia per has duas semitas, prædestinationis scilicet, & reprobationis, vt ipsarum principium, & veritatem assequatur, & intelligat, incedere velit; sine dubio viam perderet, & se deciperet: cùm Paulus ad Rom. 11. n. 33. *Rom.* dicat: *Quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius.* Nam multi, qui æstimabantur reprobis, facti sunt salui; & multi salui, reprobis; immò & ipsi Apostoli cùm tuti essent, dicente Domino:

Gau.

4 DE PRÆDESTINATIONE

Lucæ. Gaudete, quoniam nomina vestra scripta sunt in Cælis. Lucæ 10. n. 20. etiam Iudas reprobus efficitur. Itaq; occultissima, incerta, & obscura est nostra prædestinatio, & solum Deo est nota, & manifesta; ac propterea canit Ecclesia: *Deus, cui soli cognitus est numerus electorum in superna felicitate locandus.* Cùm igitur nos in hoc agone de prædestinatione Sanctorum, & reprobatione damnatorum agere debeamus, ad ipsum, inquam, Deum accedere properemus, ut gressus nostros suo funiculo dirigat, & laureati ab hoc inextricabili labyrintho discedamus; quod infallibiliter spero, si fons ipse indeficiens aquam Fontanæ refundat.

DL

Disputatio Vnica.

An prædestinatio hominis fiat ex præuisis meritis.

Respondetur negatiuè. Hæc sententia est Scoti in 1. dist. 41. q. vnica, quod probatur; primò auctoritate Sacræ Scripturæ. Nam diuus Paulus ad Titum, *Ad Tit.* 3. n. 5. inquit: *Non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos; sed secundum misericordiam suam saluos non fecit.* Item ad Ephesios. 1. n. 11. inquit: *In quo etiam & nos* *Ephes.* sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis sue; igitur si operatur omnia secundum suum consilium, in operando non pendet ex creaturis; ergo neque ex meritis.

Secundò probatur auctoritate diui Augustini lib. de correctione, & gratia, *August.* cap. 7. dicentis: *Multi sunt vocati, pauci uerò electi; sed quoniam secundum propositum vocati sunt, profectò electi sunt per electionem gratiæ, non præcedentium meritorum; quia gratia est illis omne meritum; ergo clarè patet, quod prædestinatio non sit ex præuisis meritis.*

Ter-

6 DE PRÆDESTINATIONE

Tertiò probatur ex diffinitione ipsius prædeterminationis. Nam prædeterminatio ex
August. S. August. de dono perseverantiæ cap. 14. 3

Est præscientia, & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicūq; liberantur. Si ergo beneficio Dei liberantur: ergo non ex meritis, sed ex gratia, & beneficio Dei. Item prædeterminatio ex
Scot. Scot. in 1. dist. 40. q. 1. & 2., & in 3. dist. 7. q. 3. lit. A. *Est supernaturalis ordinatio æterna, & efficax in mente diuina alicuius creature intellectualis ad gloriam principaliter, & ad alia in ordine ad gloriam; ergo prius est prædeterminatio creature intellectualis ad gloriam, quàm ad merita.*

Quartò probatur auctoritate Concil.
Trid. Trid. sess. 6. cap. 8. in fine, dicentis: *Gratis* 4
autem iustificari idèò dicamur, quia nihil eorum, quæ iustificationem præcedunt, siuè fides, siuè opera, ipsam iustificationis gratiã promeretur; si enim gratia est, iam non ex operibus, alioquin, ut idem Apost. Rom. 11.

Rom. nu. 6. inquit: *Gratia iam non est gratia. Si ergo sic loquitur Concilium de gratia iustificante, quæ semper supponit aliquè nostrum actum, & operationem, scilicet amoris, fidelitatis, humiliationis, ut in sacramento baptismi; contritionis, attritionis, confessionis, satisfactionis, & humilitatis, ut in sacramento pœnitentiæ;*
ergo

BREVIS TRACTATUS. 7

ergo multo magis hoc dicendum de prædestinatione, quæ nullum supponit actum, & operationem nostram, nec merita in ordine intentionis, ut inquit Apost. ut supr. num. 1. ubi * quia prædestinatio est favor, & gratia à Deo nobis facta, & concessa antè prævisionem meritorum.

5 Quintò probatur ratione ipsius Scoti Scot.
in p. dist. 41. q. unica, s. potest aliter dici: Ordinatè volens prius vult finem, quam media ad finem; sed Deus est ordinatissime volens, & ultimus finis hominis est beatitudo, & glòria; gratia autem, fides, merita, & bonus usus liberi arbitrij sunt media ad hunc finem; ergo prius Deus vult homini beatitudinem, & glòriam, quam aliquid istorum: ergo beatitudo, & prædestinatio ad ipsam non est ex præiis meritis, sed ex gratia, & decreto Dei absoluto.

6 Quòd si dicas: Si prædestinatio penderet ex decreto absoluto diuinæ voluntatis, & non ex præiis meritis, tolleretur libertas voluntatis creaturæ. Probatùr, quia posito tali decreto, necessariò sequitur effectus illius decreti; ergo voluntas creata in ordine executionis necessariò se determinabit ad partem illam, determinatam à Deo.

7 Respondetur*, quòd non tollitur libertas, etiam si effectus prædestinationis

8 DE PRÆDESTINATIONE

necessariò sequatur ; quia ista necessitas non est necessitas simpliciter, absoluta, & coactionis ; sed est necessitas secundum quid ; est necessitas consequentiæ, suppositionis, & immutabilitatis ; est necessitas infallibilitatis, & potius debet dici infallibilitas, quàm necessitas ; ac propterea dico, quòd effectus decreti Diuini non necessariò necessitate absoluta sequitur ad ipsum decretum, sed infallibiliter ; quia si effectus decreti Diuini necessariò necessitate absoluta sequeretur, voluntas creata esset necessitata, & coactata ad ponendum talem effectum ; quòd est falsum ; quia semper voluntas creata potest ponere oppositum, iuxta illud Concil. Trident. sess. 6. cap. 5. & can. 4. dicentis : *Auxilium, seu gratiam Dei trahentem, adiuantem, & excitantem non esse talem, cui resisti non potest.* Ergo quamuis effectus decreti Diuini necessariò, seu infallibiliter sequatur, & voluntas creata necessariò, seu infallibiliter ponat illum, semper voluntas creata erit libera ; tum quia, vt dictum est, quòd voluntas semper potest ponere oppositum, iuxta illud Concil., vt supra ; tum quia Deus scit ita dulciter, & suauiter disponere omnia, vt voluntas creata liberè ponat actum, seu effectum suum eo modo, quo decer-

mi.

Trid.

BREVIS TRACTATUS. 9

minatum est à voluntate Diuina.

Hoc autem probatur ex Diuo Augustino tract. 17. in Ioannem, qui inquit: *Vo-* August.
catio illa alta, & secreta sic agit sensum,
vt accomodet assensum; & cap. 6. tract. 26.
 in Ioannem post initium tomo 9. inquit:
Noli cogitare, te inuitum trahi: trahitur
animus, & amore; quòd de gratia efficaci
intelligitur. Probatur etiam exemplo,
eiusdem Augustini in eodem loco dicen-
tis: Ramum viridem ostendis ovi, & trahis
illam; & nuces puero demonstrantur, &
trahitur puer. Quomodo trahitur puer?
Non vi, non coactè, sed liberè, non necessi-
tate, sed voluntate, & voluptate; non obli-
gatione, sed delectatione. Etenim si poetæ
dicere licuit: (trahit sua quemque volup-
tas:) non necessitas, non obligatio, sed de-
lectatio; quanto magis nos debemus dicere,
quòd homo, qui delectatur veritate, iustitia,
beatitudine, & aterna vita, qui est Chri-
stus, liberè trahitur ad Christum. Ergo cla-
rè patet ex Diuo Augustino, quòd cum
tali necessitate, sed meliùs cum tali infal-
libilitate effectus Diuini decreti possit
stare libertas arbitrij creati.

Contra. Ex Sacra Scriptura Esther. *Esther.*
 9. 13. n. 9. habetur: * *Nemo est, qui tua possit*
 * *resistere voluntati.* Ergo voluntas non po-
 test ponere oppositum decreti Diuini.

B

Re:

10 DE PRÆDESTINATIONE

Respondetur, quod hæc scriptura verificatur de infallibilitate effectus Diuini decreti. Nam certum est, effectum decreti Diuini præordinatum à Deo, non posse aliter euenire, aliter falleretur scientia Dei: non autem de libertate arbitrij creati, qui semper est indifferens ad vtramq; partem, vsquequò accedat ad terminum, & ad finem, & ad effectum illius decreti; & ita licet voluntas creata non ponat oppositum decreti Diuini, potest tamen ponere oppositum, & sic semper remanet libera.

Contra. Frustra est illa potentia, quæ nunquam reducitur ad actum; sed posito decreto Diuino, voluntas creata nunquã ponet oppositum: ergo neque potest ponere oppositum.

S. Bonavent.

Respondetur primò ex diuo Bonaventura l. 3. dist. 1. artic. 2. q. 2. respondendo ad secundum; quòd multæ potentia sunt, quæ nunquam reducuntur ad actum, nec tamen frustra sunt; quia nobilitatem, & dignitatem naturæ attestantur. Etenim Christus habuit potentiam ad ridendum, nunquam tamen dicitur, quòd riserit; sed tunc potentia dicitur frustra, dum ad actum non reducitur, & tamen ad actum tempus, & locus exigunt reduci. Vel dic secundò, quòd hoc est verum de
po-

BREVIS TRACTATUS II

potentijs non impeditis ab aliquibus cau-
fis intrinsecis, siue extrinsecis: modo vo-
luntas nostra potest ponere oppositum
decreti Dei, quia semper est libera; non
tamen ponet oppositum, propter infal-
libilitatem effectus; a Deo ab aeterno de-
terminati. Vel dic tertio, quod propo-
sitiō est vera, quando nullum sequitur in-
conueniens, & repugnantia ponendo
actum; quando verò est aliqua repugnan-
tia, vel inconuenientia ponendo actum,
tunc benè potest esse potentia absque eo,
quod ponatur actus. Sic exempli gratia:
Deus de potentia absoluta potest libera-
re damnatum ab inferis, tamen hoc nua-
quam faciet; quia tunc Deus mutaretur,
& in ipso non esset scientia futurorum.
Similiter voluntas creata potest ponere
oppositum voluntatis, & decreti Diuini,
nunquam tamen ponet oppositum; quia
tunc destrueretur infallibilis scientia
Dei,

II Quòd si dicas: ex hoc, quod dictum est,
scilicet, quod voluntas creata potest po-
nere oppositū decreti Dei, sequitur, quod
prædestinatus, vt prædestinatus, etiam in
sensu composito, & reduplicatiuo, posset
damnari, quod videtur prima facie esse
falsum.

Respondetur, quòd si sensus compositi-

12 DE PRÆDESTINATIONE

tus componit decretum Dei efficax cum infallibilitate effectus futuri illius decreti, & sic dico, quòd in sensu composito nec prædestinatus potest damnari, nec voluntas potest resistere, & ponere oppositum illius decreti; quia effectus decreti Dei infallibilis est, & sic intelligitur illud

Esther. Esther 13. nu. 9. vt supr. num. 9. vbi*. Vel sensus iste compositus componit decretum Dei efficax cum voluntate creata remanente adhuc formaliter indeterminata, & in sua indifferentia; & sic dico; quòd etiam in sensu composito prædestinatus potest damnari, & voluntas creata potest resistere voluntati Dei, & ponere oppositum eius decreti, & sic intelligitur illud Concilij Trid. sess. 6. vt supr. numero 8. vbi*, vide Scotum in 1. dist. 40. q. vnica.

Trid. Quòd si dicas: si hoc esset verum, quòd prædestinatio esset ex decreto Dei absoluto; sequeretur, quòd Deus esset acceptator personarum; quia prædestinat quem sibi placet.

Respondetur, quòd non est acceptator personarum; quia omnibus dat auxilium sufficiens, & nemini facit iniuriam: quòd potest probari exemplo Christi Domini *Matth.* apud Matth. 20. nu. 1. de eo, qui conduxit operarios in vineam suam, alium ad horam primam, alium ad horam tertiam, alium

BREVIS TRACTATVS. 13

alium verò ad horam vñdecimã; & omnibus dedit singulos denarios. Vel etiam alio exemplo eiusdem Matth. 15. nu. 15. *Matth.* de eo, qui vocauit seruos suos, & tradidit illis bona sua, & vni dedit quinque talenta, alij autem duo, alij verò vnum.

Et hoc est illud, quod dicit Apostolus

13 Rom. 9. num. 20. * *O homo tu quis es, qui re-* *Rom.*

* *spondeas Deo? Nunquid dicit figmentum ei, qui se finxit; quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus luti ex cadem massa facere aliud quidem vas in honorẽ, aliud verò in contumeliam. Ergo cuius vult, miseretur, & quem vult, indurat. Miseretur eius, vt ostendat misericordiam suam; indurat alium, vt ostendat iustitiam. (miseretur enim unius, & indurat aliuu non sine magna ratione, inquit Diuus Ambrosius; quia ipse benè scit, cuius misereri, & quem indurare debeat. Si ergo lutum, quod est in potentia neutra ad omnem formam, non potest conqueri de figulo dicendo: quare me fecisti sic: multo magis nos, qui sumus in potentia obedientiali respectu Dei, non possumus de Deo conqueri, dicendo: quare etiam, & nos non prædestinat, & cum efficaci intentione non vocat, ac proindè, quare etiã nobis non dat gratiam in tali opportunitate temporis, & loci congruam, & contẽ-*

14 DE PRÆDESTINATIONE.
peratam libero arbitrio taliter disposito? &c.

Ad hoc propositum iudico adducendam esse doctrinam Scoti in 1. sententiarum dist. 41. q. vnica in corpore, s. cōtra 14 illud Petrus, & Iudas * : in quo loco sic *
Scoti. arguitur ad oppositum: Petrus, & Iudas æquales; in naturalibus voliti à Deo in esse existentia: in illo instanti, in quo offeruntur voluntati diuinæ in existentia naturali, & æquales; Deus prius, per te, vult Petro beatitudinem. Quæro, tunc quid vult Iudæ? si damnationem; habetur propositum, scilicet, quòd Deus sit acceptator personarum; quia reprobatur Iudam sine omni causa: si beatitudinem: ergo prædestinat Iudam, quod est falsum.

Scoti. Respondet ipse Scotus, quod in isto primo instanti naturæ, quādo Deus vult positiuè Petro beatitudinem, nihil positiuè vult Iudæ, sed tantum negatiuè; quia est ibi respectu Iudæ tantum negatio volitionis ad gloriam. Similiter quasi in secundo instanti naturæ, quando Deus positiuè vult Petro gratiam, adhuc nullus actus positiuus voluntatis diuinæ est circa Iudam, sed tantum negatiuus; quia est ibi respectu Iudæ tantum negatio volitionis ad gratiam. In tertio instanti, quando vult Deus permittere Petrum, esse

BREVIS TRACTATUS 15

esse de massa perditionis, siue dignum
perditione; & hoc siue propter peccatū
originale, siue actuale: & tunc simili mo-
do vult etiam permittere, Iudam esse de
massa perditionis, siue filium perditionis:
& hic est primus actus positiuus, vniformis
quidem circa Petrum, & Iudam; sed
ex isto actu est istud verum: Iudas erit finaliter
peccator, positus illis supra dictis
negationibus; scilicet, quod non vult
Deus ipsum Iudam ad gloriam, & gratiam.
In quarto instanti offertur Iudas
voluntati diuine, vt finaliter peccator, &
tunc ipse Deus vult iuste, & positiuè punire,
& reprobare Iudam: ergo si Deus
positiuè punit Iudam, punit propter peccatum:
ergo non est acceptator personarum.

Sed quia posset quis arguere contra
hanc Scoti doctrinam duplici via. Primò
sic. Si quæ esset ratio, qua vos cum Scoto
dicitis, in Deo ab æterno dari reprobationem
negatiuam, seu negationem volitionis Iudæ
ad gloriam, & gratiam; utique est ad saluandam
libertatem creatam, & tollendam à Deo
acceptationem personarum; sed hæc reprobatio
negatiua, seu negatio volitionis Iudæ ad
gloriam, & gratiam magis officit, & opprimit
libertatem creatam; ergo mala vestra con-
clu-

16 DE PRÆDESTINATIONE.

clusio. Probatur minor: positis negationibus ad gloriam, & gratiam Iudas erit finaliter peccator per Scotum ubi supra: ergo negationes ad gloriam, & gratiam sunt causa peccati finalis Iudæ, & reprobationis eius. Probatur consequentia: positis negationibus ad gloriam, & gratiam, Iudas erit finaliter peccator, & reprobus: ergo sublatis negationibus ad gloriam, & gratiam, Iudas non erit finaliter peccator, & reprobus, sicut & Petrus: ergo negationes ad gloriam, & gratiam sunt causa finalis peccati Iudæ, & reprobationis eius; sed hæc negationes sunt à Deo: ergo à Deo tollitur creata libertas Iudæ, & per consequens omnium reproborum.

Secundò. Tota ratio, qua per vos Deus in primo instanti naturæ non re- 16
probat positivè Iudam, est, quia si repro-
baret positivè Iudam, tolleretur libertas
Iudæ, & esset acceptator personarum: ergo quia prædestinat in primo instanti positivè Petrum, tollitur libertas Petri, & etiam est acceptator personarum. Probatur consequentia: quia oppositorum eadem est disciplina; sed prædestinatio, & reprobatio modo essent opposita: ergo prædestinationis, & reprobationis eadē est disciplina: ergo si reprobādo in primo
in-

BREVIS TRACTATUS. 17

instanti positivè Iudam non ex demeritis, tollitur libertas Iudæ, prædestinando in primo instanti positivè Petrum non ex meritis, tollitur libertas Petri. Quòd autem nunc prædestinatio, & reprobatio essent opposita, non disparata probatur: quia si reprobatio positiva Iudæ esset in primo instanti naturæ, non esset ex demeritis, sed à voluntate absoluta diuina, sicut prædestinatio Petri facta in primo instanti naturæ non ex meritis, etiam est à voluntate absoluta diuina: ergo tam prædestinatio Petri, quàm reprobatio Iudæ penderet ab vno principio, scilicet, ab vna voluntate absoluta diuina: ergo essent opposita, & non disparata: ergo eadem esset disciplina amborum: ergo si reprobando in primo instanti naturæ positivè Iudam non ex demeritis, tolleretur libertas Iudæ; prædestinando in primo instanti naturæ positivè Petrum, non ex meritis, tollitur libertas Petri.

Respondetur ad 1.

- 17 Respondetur ad primum cum Scoto in eodem loco vbi suprà, respondendo ad secundum principale: quòd aliquando sunt aliqua duo æque amabilia, volibilia, & ordinabilia ad aliquem finem, quæ ex parte ipsorum habent rationem illam, scilicet, bonitatem, propter quam sunt
aman-

18 DE PRÆDESTINATIONE.

amanda, volenda, & ordinanda ab aliqua voluntate creata ad talem finem; quia bonitas ipsorum est ratio, qua ipsa sint rectè amanda, volenda, & ordinanda ab ipsa volùtate creata ad talem finem. Voluntas autem hæc supradicta, scilicet, voluntas creata acceptans tantum alterum illorum ad talem finem, peccat secundù acceptationem personarum; quia bonitas amborum est æquè ratio, qua ipsa sint rectè amanda, volenda, acceptanda, & ordinanda ab ipsa volùtate creata ad talem finem. Non sic voluntas increata respectu boni creaturarum, quæ sunt distinctæ à voluntate sua, & à sua diuina essentia; quia in eis non est bonitas, quæ sit ipsi voluntati diuinæ ratio, qua ipsæ creaturæ ab ipsa voluntate diuina sint rectè amandæ, volendæ, acceptandæ, & ordinandæ ad talem finem: qualis est bonitas infinita, in qua est ratio, qua à volùtate diuina fit amanda, volèda, &c.: & ideò si hæc voluntas increata aliquam tātum ipsarum creaturarū amat, vult, acceptat, & ordinat ad tale finem, scilicet, ad gloriam, & gratiā, nō peccat in acceptatione personarū, neq; facit alicui iniuriam; quia neminem tenetur amare, velle, acceptare, & ordinare ad talem finem, ad gloriā, .s., & gratiam; cū in nemine, ipsarum creaturarum

BREVIS TRACTATUS 19

rarum sit talis bonitas, quæ sit ratio, qua
 sint amandæ, volendæ, &c. quod si ali-
 quam creaturam ad talem finem ordinat,
 est ex mera bonitate, & liberalitate sua.
 Ad argumentum igitur in forma respon-
 dendo, dico: quod in Petro, & Iuda non
 est bonitas, quæ sit ratio, qua ipsi sint
 amandi, volendi, acceptandi, & ordinan-
 di à voluntate diuina ad gloriam, & grã-
 tiam; quod si acceptat tantummodò Pe-
 trum, hoc facit ex sua bonitate; quia sic
 ei placet; & si non acceptat Iudam, non
 peccat secundum acceptationem perso-
 narum, neq; facit ei iniuriam; quia nulla
 ratio est in Iuda, qua tenetur diuina vo-
 luntas acceptare illum.* Inquit enim S.
 * Augustinus lib. 1. ad Simplicianum ad hoc *August.*
 propositum: *Exigente à quo potest; donan-*
te cui placet; qui nequaquam exigit in debi-
tum, & nequaquam donat alienum. Et in
*Sacra Scriptura Exodi 33. v. 19. habetur:** *Exodi.*
 * *Miserebor cui voluero, & clemens ero in*
quem mihi placuerit. Hoc autem confirmat
diuus Paulus ad Rom. 9. num. 11. dicens; Rom.
Cum enim non dum nati fuissent, aut ali-
quid boni egissent, aut mali, vt secundum
electionem propositum Dei maneret; non
ex operibus, sed ex vocante dictum est ei:
quia maior seruiet minori; sicut scriptum
est: Iacob dilexi, Esau autem odio habui:
 ergo

20 DE PRÆDESTINATIONE.

ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat. Et denique hoc idem explicat idem Paulus de Figulo, vt dictum est supra numero 13. vbi *, dicens: *O homo tu qui es, &c.*

Ad secundum respondetur: quòd nun- 19
quam Deus reprobat in primo signo, seù
in primo instanti nature positiuè ludam;
& si sic faceret, non solum esset acceptator
personarum, & libertatem Iudæ tol-
leret, sed etiam esset iniustus, quia sine
vlla ratione, & causa coactè reproberet
illum. Prædestinando autem in primo si-
gno, seù in primo instanti nature positi-
uè Petrum, non tollit libertatem Petri;
quia non coactè illum prædestinat, sed
liberè consentiendo ipse Petrus ad talem
actum; quia Deus ita dulciter, & suauiter
in tempore trahit illum ad vitam, vt li-
berè ipse trahatur ad vitam, vt dictum
est supra numero 8. vbi *, & quando præ-
destinavit ab æterno Petrum ad vitam,
simul cum voluntate Petri virtualiter, &
eminenter existente in ipsa voluntate di-
uina prædestinavit illum, vt etiam cla-
rius alibi, & in alio loco dictum est.

Cum ergo reprobatio Iudæ eo modo
facta, scilicet, positiuè in primo signo, seù
in primo instanti nature esset actus iniu-
sticiæ, & prædestinatio Petri sic facta in
primo

BREVIS TRACRATVS 21

19 primo instanti naturę sit actus amoris, & charitatis; & actus iniustitię, & actus amoris non sunt opposita, sed disparata; sicut etiam disparata sunt actus iustitię, & actus amoris; opposita verò sunt actus iustitię, & actus iniustitię; sequitur, quòd cum reprobatio Iudę omnimodè facta siuè positiuè in primo signo naturę, quòd est falsum; siuè in quarto signo, seu in quarto instanti naturę, vt est verum, & prædestinatio Petri nullo modo sint opposita, sed semper disparatę concurrant, non sequitur, quòd si Deus reprobaret in primo instãti naturę positiuè Iudam tolleretur libertas Iudę; ergo prædestinando in primo instanti naturę positiuè Petrũ, tollitur etiam libertas Petri; quia non est amborum eadem disciplina; quia non sunt opposita, sed disperata.

20 Sed iterum obijcies. Cur in illo primo signo, seu in primo instanti naturę positiuè voluit Deus Petro beatitudinem, & nihil Iudę; ergo videtur acceptator personarum.

Respondetur primò; quia sic ei placuit, & nemini fit iniuria; quòd potest probari cum illis supradictis scripturis: & primò Augustini lib. 1. ad Simplicianum, dicentis: *Exigente à quo potest; donante cui placet; qui nequaquam exigit in debitum,*

August.

22 DE PRÆDESTINATIONE.

Exodi. & nequaquam donat alienū. Secundò *Exo.*
di 33. n. 19. vbi dicitur: *Miserebor cui vo-*
luero, & clemens ero in quem mihi placue-
rit; sicut supra dictum est nu. 18. vbi.* Ac
Rom. deniq; diui Pauli ad *Rom.* 9. nu. 20. dicen-
tis: *O homo, tu quis es, qui respondens Deo,*
&c. vide supra nu. 13. vbi.*

Respondetur secundò, quòd Deus vo-
luntate antecedenti, beneplaciti, & sim-
plicitis complacentiæ habet equalem affe-
ctum saluandi omnes, scilicet, Petrum, Iu-
dam, & ceteros alios, tamen voluntate
consequenti, & efficaci vult tantum Pe-
trum, & omnes electos saluos fieri.

Scoti. Respondetur tertio cum Scoto vbi su-
prà littera C., quòd voluit Deus Petro
beatitudinem, & nihil Iudæ, vt ostende-
ret suas perfectiones scilicet, misericor-
diam cum Petro, & iusticiam cum Iudæ.
Et hoc est illud, quod dicit Apostolus
Rom. 9. nu. 22. *Quòd si Deus volens osten-*
dere iram, & notam facere potentiam suam,
sustinuit in multa patientia vasa iræ apta
in interitum, vt ostenderet diuitias gloriæ
suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in
Exodi. gloria. Et *Exodi* 9. num. 16. inquit Deus
Pharaoni: *Idcirco autem posui te (idest ex-*
citavi te) vt ostendam in te fortitudinem
meam. (idest virtutem meam, seu iusticiam
meam,) vt annuncietur nomen meum in om-
ni terra. Re-

BREVIS TRACTATVS. 23

21 Respondetur quartò, quod in perscrutabilia sunt iudicia Dei, & inuestigabiles viæ eius, iuxta illud Diui Pauli ad Rom. *Rom.* 11. nu. 33. qui etiam num. 34. inquit: *Quis enim cognouit sensum Domini, aut consiliarius eius fuit. Verum dico, hoc esse certum, Deum esse perfectum, sanctum, & iustum; aliter non esset Deus: si ergo Deus est iustus, non potest nobis facere iniustitiam, & per hoc omnis mens humana, quietari potest; debeamus nos ergo bona facere expectando ex iustitia retributionem meritorum, quia iustus est Dominus, & rectum iudicium suum. Et hoc est illud, quod dicit Apostolus Petrus epist. 2. cap. 1. num. 10. Satagite ut per bona opera vestra certam vestram vocationem, & electionem faciatis.*

Sed iterum instatur, Prædestinatio, & 22 decretum Dei virtute præpositionis (præ) dicit, & facit suppositionem antecedentem ad actum voluntatis creatæ; sed decretum Dei est infallibile: ergo coarctatur voluntas ad ponendum effectum decreti præsuppositi, & præordinati à Deo: ergo tollitur libertas creata.

Respondetur, quod prædestinatio, & decretum Dei virtute præpositionis (præ) non facit suppositionem antecedentem, sed cōcomitantem, & y (præ) nihil aliud dicit,

24 DE PRÆDESTINATIONE:

Risi id, quòd ab æterno in intétione Dei, & intétionaliter ab ipso Deo determinatur; executiue ab ipsa voluntate creata liberè operante ponitur in tempore. Nam quando Deus prædestinavit aliquem ad gloriã, illum prædestinavit non ex meritis, quatenus merita sint causa vitæ æternæ, sed cum meritis liberè ab ipso prædestinato exhibitis: etenim qui prædestinavit finem, prædestinavit etiã media ad finem, vt sũt merita: ergo in isto decreto includuntur merita liberè exhibitã, sed merita, & opera meritoria pendent à voluntate creata liberè se exercète: ergo in isto decreto includitur volũtas creata liberè se exercens, & operans: ergo decretum istud, & prædestinatio nõ præcedit, sed concomitatur cum voluntate creata liberè se exercente, & determinante: ergo si voluntas libera manet in decreto, non tollitur eius libertas per decretum, & prædestinationem; quia prædestinatio diuina, & decretũ Dei nõ facit suppositionem antecedentem, sed concomitantem, vt dictum est supra.

Dices, si reprobatio est ex præiudis de- 23
meritis per Scotum vbi supra: ergo etiam
prædestinatio est ex præiudis meritis.

Respondetur. Negando consequentiã;
quia actus prædestinationis est actus amoris, & charitatis; & actus reprobationis
est

BREVIS TRACTATUS 25

est actus iustitiæ: ad actum autem iustitiæ requiritur meritum, vel demeritum, non autem ad actum charitatis: ergo non sequitur; quòd si reprobatio fit ex præiis demeritis, prædestinatio etiam debet fieri ex præiis meritis.

Dices: Oppositorum eadē est disciplina; sed prædestinatio, & reprobatio sunt opposita: ergò prædestinationis, & reprobationis eadem est disciplina; sed prædestinatio non est ex præiis meritis: ergo neque reprobatio est ex præiis demeritis.

Respōdetur; quòd verum est, quòd oppositorum eadem est disciplina, quando opposita oriuntur ex vno principio, & habent vnum fundamentum, tãquam eorum genus, vt patet de albedine, & nigredine, quæ conveniunt in genere coloris, tãquam in vno principio, à quo originantur, & sic de singulis; sed prædestinatio, & reprobatio habent duo principia; prædestinatio enim pendet ab actu charitatis, & absoluta voluntate divina, & reprobatio ab actu iustitiæ, & ab operibus nostris: ac propterea possumus dicere, quòd prædestinatio, & reprobatio non sūt opposita, sed disparata; & ità prædestinationis, & reprobationis nō est eadem disciplina: ergo non sequitur, quòd si prædestinatio nō est ex præiis meritis, neque reprobatio erit

23
n
d
is

26 DE PRÆDESTINATIONE.

erit ex præuisis demeritis.

Dices: Si prædestinatio ad gloriam esset ante præuisionē meritorum; sequere- 24
tur, quòd etiam si merita nõ essent, adhuc electi consequerentur gloriam, patet hæc consequentia; quia prædestinatio illa est efficax, & absoluta, quæ frustrari nõ potest.

Respondetur primò. Negando sequentiam; quia licet ipsa formalis electio sit gratuita: tamen ista electio terminatur ad gloriam, vt ad præmium, & coronam meritorum; & sic virtualiter in prædestinatione illa includitur ordo ad merita, quamuis formaliter pro illo signo non fuerint præuisa merita. Respondetur secundò, quòd licet electio sit gratuita, & non ex præuisis meritis; tamen Deus, qui determinauit electos ad gloriam, determinauit illos non absolutè ducere ad gloriam, sed cum aliquibus meritis; quia licet Deus ordine intentionis determinauerit electos ad gloriam, & ad tãtam gloriam; tamen decreuit etiam ab æterno, quòd in ordine executionis nõ conferatur electis gloria, nisi præcedentibus meritis.

Dices ante merita, vel demerita Pe- 25
trus, & omnis electus est volitus, & prædestinatus ad gloriam; & Iudas, & omnis reprobus non volitus ad gloriam ex Scoto, vt supr. num. 14. vbi*; ergo nullo
habi-

BREVIS TRACTATUS. 41

habito respectu ad merita, vel demerita, qui est prædestinatus saluabitur, & qui est reprobus damnabitur: ergo non debeamus curare de bonis, vel de malis operibus. Ad quòd ergo tot comminationes, & cohortationes Sacræ Scripturæ in multis locis, & præcipuè in Epist. 2.

37 Petri cap. 1. n. 10., vbi dicitur: * *Satagite, ut per bona opera vestra, certam vestram vocationem, & electionem faciatis; si prædestinatio non pendet ex meritis.* 2. Petri *

Respondetur, quòd cum nos nesciamus an simus prædestinati, vel reprobì, debemus semper benefacere; quia quamuis prædestinatio in intentione Dei sit ab æterno independens à meritis; tamen decreuit Deus, vt in ordine executionis non detur gloria, nisi ex operibus nostris; ista enim opera, & merita implent certitudinaliter effectum prædestinationis; ergo debemus semper benefacere, vt per bona opera nostra, certam nostram vocationem, & electionem faciamus. Et hoc est illud, quod dicit Apostolus in sua Epist. 2. nupèr superius allata num. 37. vbi*.

Dices: inquit diuus Paulus Epist. 2. ad 2. Timotheum. 4. n. 7. *Bonum certamen certavi, cursum consumaui, fidem seruaui; in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ.* 2. Timoth.

D Item

42 DE PRÆDESTINATIONE

Item ad eundem Timoth. in eadem epist.
2. n. 5 inquit: *Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit.* Item Matth. 5. n. 12. inquit: *Gaudete, & exultate; quia merces vestra copiosa est in Cælis.* Si ergo gloria est merces, & pro certamine datur, & tenetur Deus ex iusticia dare illam; ergo ex merito datur, & non gratis: ergo prædestinatio est ex præiudicis meritis, & non gratuita.

Respondetur ad primam diui Pauli scripturam, quòd opera nostra absolute loquendo non merentur ex iusticia gloriam; cum gloria sit infinita, & merita sint finita, & nulla proportio est inter finitum, & infinitum; tamen dicitur ex iusticia, ex pacto inito inter Deum, & creaturam, & ex promissione à Deo facta. Nam posito, quòd Deus dixerit in cap. 9. Matth. n. 17. *Si uis ad uitam ingredi, serua mandata;* sequitur, quòd quicumq; obseruauerit ea, tenetur illi Deus ex iusticia dare uitam, & gloriam. Ad aliam diui Pauli dicimus, quòd licet in ordine intentionis prædestinatio non sit ex præiudicis meritis; tamen in ordine executionis nemini datur gloria, nisi prius legitime certauerit; idest nisi ex præcedentibus meritis. & ad illam Matth. dicimus similiter, quòd, absolute loquendo, gloria

BREVIS TRACTATUS. 43

ria non est merces, sed donum; est autem merces ex pacto inito.

39 Concludimus ergo, quòd ex omnibus supradictis auctoritatibus Sacrae Scripturae, & Sanctorum Patrum, & rationibus benè probatum remanet, prædestinationem nostram non esse ex præuisis meritis, sed ex decreto Dei absoluto, & cum hoc saluatur libertas arbitrij creati. Concludimus etiam, quòd licet prædestinatio hominum, & Angelorum ad gloriam, & ad tantam gloriam in ordine intentionis sit antè præuisionem meritum; tamen decreuit Deus etiam ab æterno, quòd in ordine executionis non conferatur ipsis nec gloria, nec tanta gloria, nisi præcedentibus meritis. Immo non solum homines, sed etiam Angeli proprio merito in ordine executionis sibi ipsis meruerunt gloriam.

Itaque dicimus, nos esse prædestinatos ad gloriam non ex meritis, sed cum meritis; ac proinde quamuis merita nostra non sint causa prædestinationis; sunt tamen media efficacissima ad consequendam gloriam. Hæc conclusio quò ad primam partem iam est probata, & est certa, ut patet ex multis locis Sacrae Scripturae, & præcipuè diui Pauli; ut supra num. 1. ubi: quò verò ad secundam

D 2 par:

44 DE PRÆDESTINATIONE

partem etiam est certa, & habetur ubiq̃
in Sacra Scriptura: & quidem in Matth.

Matth. 19. n. 17. habetur: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Et cap. 25. n. 34. eiusdem Matth. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à Constitutione mundi; exuriui, & dedistis mihi m̃a-*

Toann. ducare. Item in Ioanne. 13. n. 17. *Beati eritis, si feceritis ea.* Item in Matth. 5. n.

Matth. 12. *Gaudete & exultate; quia merces vestra copiosa est in Cælis.* Et in Paulo Apo-

Timot. stol. Ep̃ist. 2. ad Timoch. 4. n. 8. *In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ.* Si igitur

gloria est merces, & corona iustitiæ: ergo datur propter meritum: ergo in ordine executionis datur ex præiudicatis meritis. Est etiam sententia Scoti in locis citatis ubi supra, & ubique semper, quam probat; quia ordo executionis est contrarius ordini intentionis; & ita quæ sunt priora in ordine intentionis, sunt posteriora in ordine executionis: ergo cum in ordine intentionis, secundum Scotum, merita subsequenter gloriam; sequitur, quòd in ordine executionis merita eandem gloriam præcedant.

Sed an Christus in ordine executionis meruit sibi gloriam, scilicet, visionem, & 40
fruitionem beatificam; quòd idem est, ac dicere: an gloria sibi ordinata sit ex suis

præ

præcedentibus meritis in ordine executionis.

Respondetur. Negatiuè. Ità Scotus in 3. dist. 18. q. 1. ac S. Thomas 3. parte q. 16. S. Bonauentura articulo 2. q. 1., & communiter omnes Theologi, sed quia hoc non est de fide, ideo multi oppositam sententiam tenent. Probatur nostra sententia ratione; quia meritum debet præcedere præmium proprium, sed nullus actus meritorius voluntatis Christi præcessit uisionem, & fruitionem beatificam in ipso; quia primus actus tam intellectus, quam voluntatis Christi fuit beatificus à primo instanti suæ conceptionis: ergo non meruit uisionem, & fruitionem beatificam, ac per consequens gloriam animæ. Hoc etiam dicendum est de unione hypostatica, de gratia habituali, & de virtutibus infusis; quia omnia ista præsupponuntur in Christo ante omnem operationem sui intellectus, & voluntatis: igitur ante omnem actum meritorium, immò ante ipsam uisionem, & fruitionem beatificam: ergo non meruit ista. bene tamen meruit in ordine executionis, primò, sui nominis claritatem, & exaltationem; secundò, sui corporis resurrectionem, immortalitatem, & gloriam, ac per consequens cæteras dotes

Scot.
S. Tho.
S. Bonau.

46 DE PRÆDESTINATIONE

corporis gloriosi; tertio, suæ animæ impassibilitatem, quam habuit post instantis mortis, non autem in instanti suæ resurrectionis; quarto, resurrectionem animæ, & ingressum paradisi, quia omnibus istis Christus caruit à principio sui ortus, & totum hoc est de fide.

Sed an de possibili potuerit Christus in ordine executionis promereri sibi gloriam, & beatitudinem. Respondetur 41
Scor. quod sic. Ita Scorus in 3. dist. 18. q. 1. littera G.; quia sufficit, quòd meritum ordine naturæ antecedit præmium, licet utramque sit in eodem instanti temporis; sed tunc prima operatio Christi non fuisset perfectissima. Et hoc sufficit pro presenti tractatu remittendo me in
omnibus pedibus Sanctæ
Romanæ Ec-
clesiæ.

FINIS.

DE

D E

SCIENTIA MEDIA:

Quaestio Vnica

Trum ponenda sit aliqua
scientia media, qua
intellectus diuinus ex
sua altitudine, & infini-
tate determinatè co-
gnoscat ante decretum
diuinæ voluntatis quid

esset futurum ex libero arbitrio; ex hy-
pothesi, & conditione, quòd creatura
in hoc vel illo ordine rerum, & in hac vel
illa differentia temporis ponatur cum
determinatis circumstantijs, & auxilijs,
& ipse Deus decerneret concurrere cum
ipsa ad pœnitentiam: idest, vtrum si Pe-
terus ponatur in tali tempore, cum talibus
circumstantijs, & auxilijs, & ipse Deus
decerneret concurrere cum ipso ad pœ-

D 4 ni-

48 DE PRÆDESTINATIONE

nitentiam, conuertatur, & saluabitur.

Pro responsione notandum; triplicem dari scientiam in Deo; videlicet, scientiam simplicis intelligentiæ; & est, quæ Deus nouit ab æterno, ante quodcumq; decretum, omne intelligibile, & possibile, tam necessarium, quam contingens absque vlla determinatione; Scientiam visionis; & est, quæ Deus determinatè nouit ab æterno omnia, quæ futura sunt, non minus, ac si realiter essent præsentia; & hæc supponit decretum diuinæ voluntatis; & tertio, secundum aliquos, scientiam mediam, à Recentioribus cognitam, quæ conditionata vocatur ab alijs; & est, quæ ante omne decretum diuinæ voluntatis ex altitudine, & infinitate sui intellectus Deus scit, quid creatura libera, quantum est ex sua libertate, sit volitura, si hæ, vel illæ circumstantiæ ponantur. Dicitur media, quia aliquid participat de scientia simplicis intelligentiæ, & aliquid de scientia visionis: de illa; quia non terminatur absolutè ad futuram existentiam rerum, sed sub conditione; de ista, quia non terminatur tantum ad esse possibile rerum, sed aliquo modo ad existentiam ipsarum. Vel dic melius, quod participat de illa; quia est ante decretum Dei, & terminatur ad esse possi-

BREVIS TRACTATUS. 49

possibile: de ista; quia non terminatur tantum ad esse possibile rerum, sed aliquo modo ad certam; & determinatam existentiam rerum. His positis.

Ad quæstionem dicitur, quòd ante decretum tam absolutum, quam conditionatum nulla est admittenda scientia media, seu conditionata, qua certè, ac determinatè cognoscat Deus, quid futura sit voluntas creata, si ponatur in tali ordine rerum, & in tali differentia temporis cum concursu Dei parato ad utrâque partem.

Hæc conclusio videtur esse ad mentem Scoti in 3. dist. 7. q. 3. §. sed hic sunt Scot. dua dubia: ubi quærit: An si Adam non peccasset, Verbum fuisset incarnatum. Et alibi: Vtrum si homo non peccasset, fuissent Sacramenta, & sacrificia; & vtrum si fuissent omnia communia. Sed certum est, quòd de his omnibus Deus habuit scientiam certam, & determinatam, ut dicitur inferius; sed secundum eundem Scotum, nulla scientia certa, & determinata habetur in intellectu diuino, nisi post decretum diuinæ voluntatis: ergo ista scientia, quæ habetur de futuris conditionatis, est post decretum diuinum; sed scientia, quæ habetur post decretum diuinum, est scientia visionis, & non scientiæ.

56 DE PRÆDESTINATIONE

scientia media : ergo, secundum mentem Scoti , non datur ista scientia media de futuris conditionatis .

- Molin.* Hæc conclusio est contra Molinam inuentorem huius scientiæ mediæ in libro de concordia q. 23. art. 4. & 5. disp. 1. membro ultimo, versiculo *nos pro nostra sententia*, & contra sectatores eius , scilicet contra Bellarminum lib. 2. de amissione gratiæ cap. 17. ad primum; & lib. de gratia , & libero arbitrio cap. 9. in fine ;
- Bellarmin.*
- Valent.* Valentiam p. p. q. 14. puncto 3. Vasquez
- Vasqu.* p. p. disp. 67. Suarez opusculo de scientia Dei lib. 2., & tom. 1. de gratia ; & ex Scottistis est contra Faurentinum in 1. disp. 24. num. 49.
- Suar.*
- Fauët.*

Probatum tamen nostra conclusio; quia ista scientia media, per contrarios, est ante decretum Dei, & intellectus diuinus ante omne decretum non potest attingere nisi id, quod est intelligibile, & eodem modo, quo est intelligibile; sed pro eo signo non est intelligibile aliquod certè, & determinatè futurum neq; absolutum, neque conditionatum, sed tantùm aliquid possibile : ergo ante decretum à Deo nequit intelligi aliquod certè, & determinatè futurum, sed tantùm aliquid possibile : intelligere autem possibile, est intelligere per scientiam simplicis

cis

BREVIS TRACTATUS. 51

els intelligentiæ; ergo non per istam
 scientiam mediam. Maior patet: minor
 probatur. Si conditionalis ista, exempli
 gratia: (*Si Petrus ponatur in tali ordine
 rerum, & in tali differentia temporis cum
 determinatis circumstantijs, & auxilijs, &c.
 bene operabitur*); est certa ante omne
 Dei decretum, ita vt possit certè cogno-
 sci à Deo: quæro vnde habet istam certi-
 tudinem, & determinationem? non ex se,
 siue ex ratione sua intrinseca; quia ex se
 est indifferens ad vtramque partem, & ex
 ratione sua intrinseca non est determina-
 tē futura, sed tantum possibilis, neque à
 voluntate Dei; quia supponitur, ipsam
 præcedere omne decretum Dei, tam ab-
 solutum, quàm conditionatum; neque à
 determinatione voluntatis creatæ positæ
 in tali ordine rerum; quia voluntas crea-
 ta, etiam posita in tali ordine rerum,
 non determinabitur ab illo ordine ad sic
 ponendum, & non aliter, sed adhuc re-
 manet cum dominio absoluto sui actus,
 & cum sua indeterminatione: ergo non
 habet vnde ante decretum sic certa, &
 determinata conditionalis illa: ergo ne-
 que potest vt certa, & determinata co-
 gnosci ante decretum; quia sicut se ha-
 bet res ad esse, ita ad cognosci: ergo, si
 conditionalis illa vt certa, & determinata

52 DE PRÆDESTINATIONE

ta cognoscitur, sic cognoscitur post decretum per scientiam visionis. Cum ergo non detur alius modus præcognoscendi, nisi ante decretum per scientiam simplicis intelligentiæ, & post decretum per scientiam visionis; sequitur, quòd non sit admittenda ista scientia media.

Confirmatur conclusio. Sicut se habet futurum absolutum ad decretum absolutum, ità futurum conditionatum ad decretum conditionatum; sed illud cognoscit Deus post decretum absolutum: ergo istud post decretum conditionatum.

Nec dicas: Deum præcognoscere determinatè conditionalem illam ex altitudine, & eminentia diuini intellectus; quia licet intellectus Diuinus sit infinite cognituius, non potest tamen intelligere, nec penetrare res, nisi in eo signo, & eo modo, quo sunt intelligibiles; id enim, quod pro aliquo signo intelligibile non est in se, in eodem signo à nullo intellectu potest intelligi, cum intellectus non sit, nisi circa intelligibile; sed ante decretum Dei propositio illa conditionalis non est certè, ac determinatè intelligibilis; quia non est determinatè vera, cum non sit determinata à voluntate Diuina, cuius opus est determinare omnia;

nia; neque potest determinari ab intellectu diuino, cuius officium est tantummodo intelligere, & non determinare; ergo non potest pro illo signo à Diuino intellectu determinatè præcognosci quantumcumque sit altus, eminens, & infinitus. Cum igitur non detur alius modus præcognoscendi, nisi ante decretum per scientiam simplicis intelligentiæ, & post decretum per scientiam visionis; sequitur, quòd non sit admittenda ista scientia media.

Præterea: posito tali decreto conditionato: *ut si Petrus ponatur in tali differentia temporis, & in tali ordine rerum, cum talibus circumstantijs, & auxilijs, & ipse Deus decerneret concurrere cum ipso ad pœnitentiam, conuertatur, & saluabitur.* Quæro, vel Deus scit determinatè, quòd Petrus ponatur in tali differentia temporis cum talibus circumstantijs, & auxilijs, vel non scit determinatè? si non: ergo non est scientia futurorum apud Deum, quòd est falsum: si sic; ergo similiter sciet determinatè, quòd Petrus saluabitur. Hoc posito arguo sic: Scire determinatè futura contingentia, est scire post decretum diuinum; scire autem post decretum diuinum, non est scire per scientiam mediam, sed per scientiam visionis, ex
Sco-

54 DE PRÆDESTINATIONE

Scoto; sed etiam posito tali decreto conditionato, Deus per vos scit determinatè Petrum poni in tali differentia temporis cum talibus auxilijs, & saluari; ergo hoc scit post decretum; ergo non per scientiam mediam, sed per scientiam visionis; ergo nullo pacto datur ista scientia media; sed ista scientia, quam habet Deus de futuris conditionatis, quam aliqui vocant scientiam mediam, reuera scientia visionis est, vel ad ipsam reducitur, tamen habet aliquid aliud, & differt ab ipsa solum in hoc; quia scientia visionis supponit, vel connotat decretum absolutum; ista verò supponit, vel connotat decretum conditionatum: *Vt si Petrus ponatur in tali differentia temporis cum talibus circumstantijs, & auxilijs, &c.* Itaq; concludimus, quòd quamuis dentur ista decreta conditionata, vt patet apud *Matth. 11. num. 21. Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida: quia si in Tyro, & si dōne factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egissent; ac etiam apud Ezechielem. 3. n. 5. Non enim ad populum profundi sermonis, & ignotæ linguæ tu mitteris &c., & si ad illos mittereris, ipsi audirent te. Non tamen datur ista scientia media, sed reducitur ad scientiam*
visio-

Matth.

Ezech.

BREVIS TRACTATVS. 55

visionis, vt dictum est; quia est post decretum,

Et si iterum dicas, quòd scire determinatè futura conditionata, non est scire post decretum, sed ante decretum; quia Deus ex altitudine, & infinitate sui intellectus potest scire determinatè futura conditionata ante quodcumque decretum; ergo datur ista scientia media.

Responderetur, quod intellectus Dei, quantumcumque sit eleuatus, & infinitus, non potest attingere, & cognoscere certam, & determinatam existentiam rerum, nisi illa existentia sit determinata à voluntate diuina, cuius officium est, omnia determinare, vt dictum est; modò propositio illa conditionata ante decretum, non solum non habet determinatam existentiam, sed nullam existentiam, immò tantùm possibilitatem; ergo non potest ab intellectu diuino quantumcumque infinito, & eleuato determinatè ante decretum cognosci. Minor probatur; quia per vos non est determinata à voluntate diuina, cum sit ante decretum, neque ab intellectu diuino, cuius officium est solum intelligere, sicut voluntatis diuinæ est solum determinare; ergo non habet determinatam existentiam, immò nullam existentiam; ergo

NON

36 DE PRÆDESTINATIONE

non per scientiam mediam. Cùm ergo in mente diuina non datur alius modus præcognoscendi, nisi ante decretum, per scientiam simplicis intelligentiæ, & post decretum per scientiam visionis, ve dictum est, & probatum; sequitur, quòd non est admittenda ista scientia media.

Sed iterum contra dices. Deus determinatè, & certè ante quodcumque decretum suum scit, quòd si stupa, exempli gratia, ponatur propè ignem, comburitur ab igne; ergo pariter potest scire determinatè, & certè ante decretum suum, quòd si Petrus ponatur in tali differentia temporis cum debitis circumstantijs, & auxilijs, saluabitur; ergo datur ista scientia media.

Respondetur. Negando sequelam; quia ignis est agens naturale, & necessariò agit, & non potest non agere; ac proindè potest Deus ante quodcumque decretum certè, & determinatè scire, quòd si ignis approquinquetur stupæ, illam necessariò comburit, & non potest illam non comburere, nisi accedat miraculum: immò hoc potest omnis homo scire; non sic Deus respectu arbitrij creati, & creaturæ rationalis, quæ est agens liberum, & potest semper dissentire gratiæ Dei, si velit; ergo si ponatur arbitrium crea-
tum,

um, siue creatura aliqua in quacumque differentia temporis cum quacumque gratia, & auxilio Dei, nunquam posset Deus. certè, ac determinatè scire ante decretum suum, quòd cum talibus auxilijs ipsa saluabitur: ergo non datur ista scientia media.

Præterea secundo. Posita ista scientia media ante omne decretum, sequeretur, ex parte voluntatis creatæ dari causam prædestinationis æternæ, vel saltem conditionem, sine qua non; consequens est falsum, ut alibi dictum est: ergo & antecedens. Probatur sequela: Nam si ante decretum præuidit Deus, quòd si Petrus ponatur in tali differentia temporis, & in tali ordine rerum cum debitis auxilijs, & circumstantijs, saluabitur: ergo cooperatio liberi arbitrij est causa, non effectus prædestinationis æternæ, non tantum in ordine executionis, quòd concedendum puto, sed etiam in ordine intentionis, & non propositum, & voluntas Dei, quòd est contra Sacram Scripturam Ephesiorum. 1. n. 5., ubi dicitur: *In quo & nos sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ*; ac etiam, est expressè contra doctrinam Scotti, diui Augustini, & multorum SS. Patrum.

Ephes.

E

Ad

38 DE PRÆDESTINATIONE

Ad maiorem dilucidationem arguo sic. Nulla apparet necessitas admittendi istam scientiam mediam; ergo non est admittenda. Probatur antecedens. Omne quodcumque cognoscitur ab intellectu diuino, vel est futurum absolutum, vel conditionatum, vel est possibile; sed futurum absolutum, & conditionatum cognoscitur per scientiam visionis post decretum Diuinum, & possibile per scientiam simplicis intelligentiæ ante decretum Dei; ad quid ergo ponenda est ista scientia media? Quod autem futurum conditionatum certè cognoscatur per scientiam visionis post decretum diuinum, probatur. (Nam de futuro absoluto, quòd cognoscatur per scientiam visionis, post decretum diuinum; & de eo, quod est possibile, per scientiam simplicis intelligentiæ, ante decretum Dei, nulla est dubitatio). *Faciat Deus conditionalem hanc: Si Petrus ponatur in tali ordine rerum, & in tali differentia temporis cum debitis auxilijs, & circumstantijs, & ingrediatur religionem, saluabitur: quomodo ergo potest Deus cognoscere, quòd Petrus saluabitur, vel non saluabitur? Cognoscit vtique, quòd Petrus saluabitur, vel non saluabitur, si cognoscit, quòd ingrediatur religionem, vel non*

non

BREVIS TRACTATUS. 59

non ingredietur religionem. Hoc posito

Arguo sic. Vel Deus certè præcognoscit, quòd Petrus ingredietur, vel non ingredietur religionem, vel non certè præcognoscit? si non certè præcognoscit: ergo non est scientia in Deo. Si certè præcognoscit, quòd ingredietur, vel non ingredietur religionem, & per consequens, quòd saluabitur, vel non saluabitur: quæro, unde habet Deus hanc certitudinem, quòd ingredietur, vel non ingredietur religionem? Non ex altitudine, & infinitate sui intellectus; quia sit infinitus intellectus Diuinus quantumcumque, non potest ex hoc certè cognoscere ante decretum suum, si Petrus ingredietur, vel non ingredietur religionem, cum hoc ab ipso non fuerit determinatum: Non à determinatione voluntatis creatæ positæ in tali ordine rerum; quia voluntas arbitrij creati, etiã positæ in tali ordine rerum, remanet cum domino absoluto sui actus, & cum sua indeterminatione: Non ex ratione illius propositionis conditionatæ: quia ex se est indifferens ad vtramq; partem, & ex ratione sua intrinseca non est determinatè futura, sed tantùm possibilis: ergo si conditionalis illa certè, & determinatè cognoscitur, sic cognoscitur post decre-

E 2 tum,

60 DE PRÆDESTINATIONE

rum, & per scientiam visionis. Cùm ergo non detur alius modus cognoscendi, nisi possibilia per scientiam simplicis intelligentiæ ante decretum diuinum, & futura siuè absoluta, siuè conditionata per scientiam visionis post decretum; sequitur, quòd non sit admittenda ista scientia media.

Item si daretur ista scientia media, superflua esset scientia visionis; hoc autem est contra scholam omnium Theologorum: ergo non datur ista scientia media. Probatur sequela: * Magis requiritur ad præcognoscendum certè futura conditionata, quam futura absoluta; sed per vos per scientiam mediam Deus ante decretum præcognoscit certè futura conditionata: ergo per eandem scientiam mediam potest etiam certè præcognoscere futura absoluta: ergo superflua erit scientia visionis. Probatur illa maior ubi * suprà. In futuro conditionato inueniuntur duo; id, quod est possibile, & id, quod est contingens; in futuro verò absoluto inuenitur hoc vnum tantummodò, scilicet, id quod est contingens; sed per vos per scientiam mediam Deus potest certè, & determinatè præcognoscere futurum conditionatum: ergo etiam per eandem scientiam potest certè,

BREVIS TRACTATVS. 61

tè, & determinatè præcognoscere futurum absolutum.

Item. sicuti se habet res ad esse, ita ad cognosci; sed ante decretum Dei res habent tantum esse possibile: ergo ut possibles debent præcognosci; sed per vos Deus ante decretum cognoscit futura conditionata; ergo ut possiblea ea cognoscit; sed quod est possibile, etiam per vos, præcognoscitur per scientiam simplicis intelligentiæ: ergo si Deus certè, & determinatè præcognoscit ista futura conditionata ante decretum, cognoscit illa per scientiam simplicis intelligentiæ: hoc autem est falsum etiam per vos: ergo dicendum, quòd Deus intelligit certè, & determinatè futura conditionata post decretum suum per scientiam visionis. Concludimus ergo ex supra dictis, nullo pacto esse admittendam istam scientiam mediam.

Non tamen negamus, sicut non negant Sancti Patres, Deum præcognoscere conditionatè futura contingentia, & quid facturus sit paruulus, si viueret, & adultus, si ponatur in tali ordine rerum, & in tali differentia temporis, cum talibus circumstantijs, & auxilijs, & ipse Deus decerneret concurrere cum ipsis ad pœnitentiam: hanc enim scientiam

E 3 con-

62 DE PRÆDESTINATIONE

conditionatam Sancti Patres fatentur ;
& præcipuè Sanctus Augustinus lib. de
August. prædestinatione, & gratia cap.7. super
Exod. illud Exodi 4. num. 21. *Non dimittes
Pharao populum meum ; inquit ipse Au-
gustinus : Dei vox est, qui Pharaonis vo-
luntatem , sicut præviderat, indicabat ; &
subdit inferiùs : Alta suæ luce præscientiæ
Deus præsciuit , Pharaonem non esse mu-
tandum, & si alia signa fierent . Sed Sancti
Patres , & præcipuè Augustinus negant
futura conditionata in ordine ad pu-
niendum , vel præmiandum ; quia Deus
non punit, nec præmiat paruulos mo-
rientes propter eorum opera non exhi-
bita , sed tantùm conditionata futura
à bono , vel malo vsu naturalis arbitrij,
si vixissent ; nam si hoc esset , inquit Au-
August. gustinus lib. de prædestinatione Sancto-
rum cap.4. primi parentes , ob prævisio-
nem peccati eorum , ante quam peccas-
sent, debuissent puniri , & eijs de para-
diso ; sed dicunt Sancti Patres , Deum
aliquibus , siuè paruulis , siuè adultis ac-
celerare mortem , quos præuidit pecca-
turos , si superuixissent ; aliquibus verò
non accelerare , sed relinquere , donec
peccent ; ad ostendendam illis bonitatem
suam . istis verò iusticiam .*

Neque negant : ideo modò istis gen-
tibus,

BREVIS TRACTATUS. 63

tibus, modò illis annunciatum esse
 Euangelium; quia præuidit Deus, modò
 hos, modò illos esse cooperaturos gra-
 tiæ. Immò fatentur ibidem, quòd Mat-
 thæus, & Paulus eo tempore vocati sunt,
 quo ipsos cooperaturos vocationi, præ-
 sciebat: sed negant, Deum præscire ista
 futura sine auxilijs gratiæ, vt Pelagiani
 dicebant: Nam Sancti Patres pro ratio-
 ne: cur isti, vel illi crediderint: assignant
 gratiam Dei præuenientem, & deinde
 voluntatem creatam cooperantem: Pe-
 lagiani verò è conuersò assignant pro
 ratione voluntatem creatam præuenien-
 tem, seu priùs operantem, & deinde gra-
 tiam Dei subsequenter. Negant etiam
 Sancti Patres, hæc futura conditionata
 Deum præscire ante decretum suæ diui-
 næ voluntatis; ex quo sequitur, quòd
 negant istam scientiam mediam.

Ac proindè dico, quòd eadem diffi-
 cultates, quæ sequuntur ex scientia vi-
 sionis post decretum absolutum de futu-
 ro absoluto, sequuntur ex scientia con-
 ditionata post decretum conditionatum
 de futuro conditionato. Ac propterea ad
 argumenta, quæ pugnant contra liberum
 arbitriũ, dico, quòd proportionaliter di-
 cendum est de scientia ista conditiona-
 ta, sicut dictum est de scientia visionis;

E 4 quis

64 DE PRÆDESTINATIONE

quia sicut decretum absolutum non præcedit determinationem absolutam voluntatis creatæ, nec prædeterminat ipsam, sed simul concomitantur; sic etiam decretum conditionatum non præcedit determinationem conditionatam voluntatis creatæ, nec prædeterminat ipsam, sed simul concomitantur utraque determinatio diuina, & humana, siuè diuina, & creata.

Dico denique; quòd licèt aliquando videatur, quòd ista sciencia conditionata non sit certa, sed dubia in intellectu

Matth. diuino, vt habetur Matth. 11. nu. 23. *Et tu Capharnaum vsque in infernum descendes; quia si in Sodomis factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te, fortè mansissent*

Ioann. *vsque in hanc diem.* Et Ioan. 5. num. 46. *Si enim crederetis Moysi, crederetis forsitan mihi.* Et Ioann. 8. n. 19. *Si me sciretis,*

Ezechi. *forsitan Patrem meum sciretis.* Et Ezechiel. 2. num. 5. *Hæc dicit Dominus Deus: si fortè vel ipsi audiant, & si fortè quiescant.* Et alibi sepè Scriptura Sacra videtur sub dubio loqui. Dico tamen cum

Hieronymo, quòd verbum ambiguum (forsitan) maiestati diuinæ competere non potest; sed loquitur nostro affectu, vt saluetur hominis arbitrium; idest ad ostendendum, quod licèt Deus

sua

BBEVIS TRACTATVS. 65

sua gratia voluntatem nostram præueniat, & infallibiliter sciat, quod ipsa factura sit, ipsa tamen nullam inferre coactionem, vel violentiam. Respondet secundò Augustinus tract. 37. in Ioannem, dicens: ille, qui omnia scit, cum dicit (forsitan) non dubitat, sed increpat: dubitationis verbum est, dum dicitur à creatura; quando autem dicitur à Deo, increpatur infidelitas, non opinatur diuinitas. Respondet tertio Ambrosius lib. 2. de pœnitentia, cap. 8., quod cum homines sic dubitatiuè loquantur de futuris conditionatis, propterea Deus humano more, sæpè se adaptans, etiam dubitatiuè loquitur, cum tamen certum sit ex infinitis prophetis annuntiantibus futura contingentia, & conditionata, Deum certè, & infallibiliter ipsa præscire. Et licet etiam aliquando dicat Deus, se aliquid nescire sicut dixit fatuis virginibus apud Matth. 25. nu. 12. *Amen dico vobis, nescio vos*; non legitur, quòd absolute ipsas non præscierit; sed quia non præscierit scientia approbationis, de qua scientia dicit ipse: *Ego scio quos elegerim*. Ioann. 13. num. 8. & hoc competenter sufficit de isto tractatu; & si in aliquo non bene dixi,

August.

Ambrosius.

Matth.

Ioann.

66 DE PRÆDESTINATIONE
dixi, remitto me pedibus Sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ.

FINIS.

DE

D E

SENSIBVS SACRÆ
SCRIPTVRÆ.

Breuis notitia,

A C

Tractatus.

Um de sensibus Sacræ
Scripturæ agere debeamus,
oportet prius de ipsa Sacra Scriptura,
quæ est tanquam fundamentum,
& principium, in quo ipsi sensus
fundentur, aliqua breuiter indicare; ac
proindè primò viendum est, quid sit Sa-
cra Scriptura? pro qua re sit

AR-

68 DE SENSIB.SAC.SCRIPT.

ARTICVLVS PRIMVS,

In quo primò dico, quòd Sacra Scriptura rigorosè accepta est Verbum Dei scriptum, tum de diuinis, tum de terrenis agens in ordine ad Deum, Spiritu Sancto scriptoribus inspirante tam sententias, quam verba, apices, & iota in ordinem ad salutem hominis viatoris. Probat^{ur} auctoritate eiusdem Sacrae

Isai. Scripturae. Etenim in *Isaia* 40. n.6. habetur: *Os Domini locutum est*; Et in *Jeremia*

Jerem. 22. num.9. dicitur: *Terra, terra, terra audi verbum Domini*. Hoc quoque clariùs in *Ezechiele*. 3. n. 10. habetur, vbi dicitur:

Ezech. *Et dixit ad me: fli hominis, omnes sermones meos, quos ego loquor ad te, assume in corde tuo, & auribus tuis audi; & vade, ingredi ad transmigrationem, ad filios populi mei, & loqueris ad eos, & dices eis: hæc dicit Dominus Deus. Et Paulus ad Hebræos. 1. n. 1. inquit: Multifariam,*

Hebr. *multisq; modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis: nouissimè diebus istis locutus est nobis in filio. Ac deniq; in Apocaly. 1. n. 10. & 11. habetur: Ego Ioannes frater vester, cum essem in insula Patmos,*

Apoc. *fui in spiritu in Dominica die, & audiui post me vocem magnam, tanquam tubæ dicentis: quod vides, scribe in libro, & mitte septem Ecclesijs, quæ sunt in Asia; & n. 19,*

Scri-

BREVIS TRACTATUS. 69

Scribe ergo quæ vidisti, & quæ sunt, & quæ oportet fieri post hæc. Et cap. 19. n. 9. habetur: Et dixit mihi: scribe: beati qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt: & dixit mihi: hæc verba Dei vera sunt. Ecce quomodo erat Deus, qui loquebatur: Prophetæ verò loquebantur veluti instrumenta Spiritus Sancti loquentis. Merito ergo Sacra Scriptura dicitur Verbum Dei scriptum: Verbum autem Dei non scriptum sunt traditiones Ecclesiæ.

Dices: Prophetæ, & Apostoli locuti sunt veluti instrumenta Spiritus Sancti loquentis; sed ex omnibus locutionibus scripturæ multæ inveniuntur Epistolæ. Epistola autem non mittitur nisi ad absentes: Deus, autem est omnibus intimè præsens per communem illapsus, ultra gratuitum, & specialem pro iustis, vt docuit Apostolus Actuum 17. n. 27. dicens: *Act.*
Non longè est ab unoquoque nostrum. Et in Jeremia. 23. n. 25. dicitur: *Cælum, & terram ego impleo.* Ergo, vel istæ non sunt Epistolæ; vel si Epistolæ, non sunt dictatæ à Spiritu Sancto. *Jerem.*

Responderetur, quòd Deus est intimè præsens præsentia entitatiua, non obiectiua: Epistolæ autem sunt factæ à Spiritu Sancto ad absentes absentia obiectiua.

Se-

70 DE SENSIB. SAC. SCRIPT.

Secundò dicitur, quòd Sacri Canones, Concilia, sermones Sanctorum Patrum &c. licèt largo modo dicantur Sacræ Scripturæ; quia illa est Sacra Scriptura, in qua omnia contenta in ipsa, videlicet, Ordo, textura, compositio, verba, apices, & iota sunt de fide, quia omnia à Spiritu Sancto; in alijs autem Scripturis, licèt aliqua sint de fide, vt sententiæ, & decreta, ac proindè à Spiritu Sancto; compositio autem, verba, apices, & iota non sunt de fide; quia non à Spiritu Sancto, sed ab industria scriptoris: ideò non dicuntur Sacræ Scripturæ stricto modo.

Tertiò dicitur, quod auctor Sacræ Scripturæ sit Spiritus Sanctus; tum quia ipse Deus suo digito eam scripsit, vt sunt præcepta Decalogi, Exodi. 31. num. 18: tum quia ipse Deus ore proprio, & articulata voce dictauit, vt patet in Apocalyp. vbi suprâ, & in libro Exodi, & Leuitici in multis locis, vbi dicitur, quòd *Locutus est Dominus ad Moysen*; tum quia omnium, quæ iustè, ac rationabiliter in ea gesta, dicta, seu cogitata sunt; etiam quæ puerilia, minima, vilia, & parui momenti videntur, ipse est auctor; quia sententias, verba, apices, & iota in ea contenta ipse illuminando, inspirando, & reuelando proposuit, ac dictauit: tum quia
 ipse

Exod.

Apoc.

Exod.

Leuit.

BREVIS TRACTATUS: 71

ipse impellit Scriptorem ad scribendum, etiam ea, quæ malè gesta sunt, ut sunt mendacia, & crimina; quia quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, inquit Apostolus ad Rom. 5. n. 4. ut per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus. Tùm quia mentem scriptoris illuminat, & mentem, & manus illius dirigit, ne erret in scribendo, & ponat hæc, & non alia. Ità Petrus Epist. 2. cap. 1. n. 21. inquit: *Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia; sed Spiritu Sancto inspirati locuti sunt Sancti Dei homines.* Ità etiam docet August. lib. de Spiritu, & litter. cap. 16. Ità Castro contra hæreses lib. 1. cap. 2., & vniuersi Theologi: & ità denique declaratum fuit in 4. Concilio Carthaginense cap. 1.

Rom.

2. Petri.

August.

Castro.

Concil.

Carth.

Quartò dicitur, quòd cùm diuina Scriptura diuinæ reuelationi innitatur contigit, quòd aliquando reuelationes sunt de rebus occultis sacro scriptori, iuxta illud Psalm. 50. n. 8. dicentis; *Incerta, & occulta Sapientia tua manifesta mihi.* Interdum eadem reuelationes erant Scriptori prius notæ, at tamen Spiritus Sanctus eidem Scriptori ad eas reuelandas inspirat; vel si earum aliquando scriptor oblitus fuerit, tùm inde Spiritus San-

Psalm.

San-

72 DE SENSIB. SAC. SCRIPT.

Sanctus in memoriam reducendo ipsum illuminat, ut iterum cognoscat, & recorderetur ipsarum. Et insuper reuelatio se habet, ut hæc potius verba, hos potius apices in scribendo apponat, ut dictum est, relictis alijs, quæ etiam alias in eius mentem venerunt. Etenim Deus ita se habet; ut nullatenus error contingere possit, ut partem Scriptor scribat, & non totum, licet totum prius ipse cognouerit; & ita taliter Spiritus Sanctus disponit, taliterq; reuelat, siue taliter mentem, & manum scriptoris dirigit, qualiter suæ diuinæ ordinationi congruum videtur.

Quintò dicitur, non esse necessarium, ut quidquid facer scriptor scribit; prius sibi fuerit notum; quia ad hoc datur diuina reuelatio, ut incerta, & occulta patefiant. Verum multoties sic accidit; quia Moyses plura scripsit, quæ ipsi prius fuerunt nota. Item Lucas ea, quæ scripsit, testatur in suo Euangelio. 1. n. 3. se ab Apostolis recepisse. Neque enim est necessarium noua inspiratio, & illuminatio Spiritus Sancti ad scribenda ea, quæ prius fuerunt nota, sed sufficit noua Spiritus Sancti assistentia, motio, & impulsio ad scribendum. Huiusmodi fuerunt mysteria transfigurationis Domini, cuius testes oculati fuerunt Petrus, Ioannes, &

la-

Moyf.

Luc.

BREVIS TRACTATUS. 73

Jacobus, sicut etiam mysterium crucifixionis, cuius testis oculatus fuit Ioannes, qui cap. 21. n. 24. in suo Euangelio de se ipso loquens, ait: *Hic est discipulus ille, Ioann.*
qui testimonium perhibet de his, & scripsit hæc. In quibus non eguerunt noua reuelatione ad ea scribenda, sed noua motione, & impulsu, & quod prius sciebatur fide humana, postea scitur fide diuina.

Sexto dicitur, quòd Spiritus Sanctus non semper assisit iactis Scriptoribus, sed solummodò tunc, quando opus est sacros libros conscribere; ità vt assistentia Spiritus Sancti detur eis non per modum permanentis, sed per modum transeuntis. Ità colligitur ex Matth. 10. n. 19. *Matth.*
cùm dicitur: Nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Solummodò in Christo Domino semper fuit assistentia permanens Spiritus Sancti.

Sed quæritur: Vtrum sacri Scriptores cognouerint ea, quæ scripserint, siuè vtrū Sacræ Scripturæ iensus cogniti fuerint, siuè à persona scribente, siuè à persona ipsa loquente? Respondetur affirmatiuè; quia ipsi Scriptores dati sunt à Spiritu Sancto, tanquam Magistri, atque Doctores; quatenus prius illuminati ab eodem Spiritu Sancto, inde impulsu fuerint, siuè

F ad

74 DE SENSIB. SAC. SCRIPT.

ad scribendum, siuè ad prophetandum: non semper tamen est necesse, vt ipsi id cognouerint, vt patet de Propheta Isaia

Isaie.

38. n. 1., qui dixit Regi Ezechia: *Dispone domui tuæ, quia morieris; Qui tamen non est mortuus. Non enim cognouit Prophe-*

Ioann.

Euangelio Ioannis. 18. n. 14. dixit: *Expedi, vt vnus moriatur pro populo, ne tota gens pereat; cuius mens longè fuit à mente Spiritus Sancti, nam ipse Caiphas intendebat liberationem solius populi Iudæorum: inquit: Ne veniant Romani, & tollant locum nostrum, & gentem; cum mens Spiritus Sancti fuerit, vt per verba illa ostenderetur liberatio totius humani generis per mortem Christi. Ita Augustinus lib. 2. confessionum cap. 12.*

August.

1. Corinth.

Dices: Apostolus 1. Corinth. 7. nu. 10. ait: *Præcipio non ego, sed Dominus; & in eodem loco n. 12. ait: Cæteris ego dico, non Dominus; igitur in hoc secundo loco non videtur Spiritum Sanctum esse auctorem illius Scripturæ.*

Respondetur Spiritum Sanctum esse auctorem Sacræ Scripturæ in omni loco, sed cum hac differentia, scilicet, quòd in primo loco consuluit Spiritus Sanctus, ore Christi; in secundo loco, ore Pauli.

Dices: Si Spiritus Sanctus esset auctor

BREVIS TRACTATVS. 75

totius sacræ Scripturæ, siue omnium librorum ipsius; sequeretur, quòd in omnibus libris esset idem modus loquendi, eadem prorsus phrasis, stylus, & consimilis compositio; talis est vsus omnium Scriptorum, vt patet experientia; sed libri sacræ Scripturæ habent diuersos modos loquendi, phrasas, stylos, & compositiones: ergo non sunt ab vno auctore, scilicet, à Spiritu Sancto.

Responderetur, quòd Spiritus sanctus taliter vtatur scriptorum opera ad scribendum suum intentum, vt ipsi suos proprios modos loquendi, phrasas, stylos, & compositiones expendant; quia inquit Augustinus in libro de bono perseuerantiæ: *Creaturas, quas Deus condidit, taliter administrat, & contemperat eis suum concursum, & dulciter, & suauiter, & efficaciter disponit omnia, vt proprio motu, quidquid est de voluntate Dei ipsos agere sinat;* at quia variæ sunt nationes, & plura genera linguarum; diuersa quoque adest phrasis, & stylus linguarum in scribendo, & per consequens in Scriptura sacra varia adest compositio. Nam sicut Musicus vnus pollens artibus plurium instrumentorum, vnus quidem Musicus est, attamen diuersimodò pulsat iuxtà diuersitatem instrumentorum: aliter namque

August.

76 DE SENSIB. SAC. SCRIPT.

citharam percutit, & aliter organa pul-
sat; ex quo oritur diuersitas armoniæ.
Sic ad propositum, vnus quidem est sa-
cræ Scripturæ auctor, scilicet, Spiritus
Sanctus, quamuis diuersitas scribendi
circa phrasim, stylum, & compositionem
ibi inueniatur: hoc enim pendet à diuer-
sitate, & varietate instrumentorum, idest
scriptorum scribentium. Hinc est, quòd

Hebrę. Paulus Heb æorum. 1. n. 1. ait: *Multifa-
riam, multisque modis olim Deus loquens
Patribus in Prophetis.*

Septimò dicitur; quòd si quis aliquid
minimum, aut paruum mendacium ad-
mitteret in sacra Scriptura correctæ, &
emendatæ à Sede Apostolica Romana,
committeret blasphemiam; quia inquit

August. Augustinus epist. 8. & 10. ad Hierony-
mum scribens: *Si in sacro quouis libro
vna quantalibet falsitas reperiretur, utique
totius libri certitudo periret, & posset de
tota scriptura dubitari; vtrum falsitatem
contineat, vel veritatem;* quòd probatur

Matth. auctoritate ipsius sacræ Scripturæ Mat-
thæi. 5. n. 18. vbi habetur: *Amen quippè
dico vobis, donèc transeat Cælum, & terra,
iota vnum, aut vnus apex non prateribit à
lege, donèc omnia fiant.* Et Psalmista 118.

Psalms. n. 160. de Deo loquens, ait: *Principium
verborum tuorum veritas.* Et Gregorius

in

BREVIS TRACTATUS. 77

in proëmio suorum moralium cap. 1. sic
concludit: *Ipse igitur Deus hæc scripsit,*
qui, hæc scribenda mandauit; ac denique
est auctoritas Concilij Trid. sess. 4. decre-
to 1., in quo præcipitur, recipi libros ca-
nonicos sacrae scripturae integros, & se-
cundum omnia, quæ ibi sunt.

Greg.

Trid.

Octauò dicitur, quòd sacra scriptura
in pluribus locis est obscura, ac proinde
indiget expositoribus. Ità diuus Petrus
epist. 2. cap. 3. n. 16. vbi inquit: *Sunt in eis*
quædam difficilia intellectu.

2. Petri.

Dices: testamentum vetus appellatur
liber signatus, atq; oclusus; *Isaiæ 29. n.*
15., testamentum verò nouum liber aper-
tus iuxta Apoc. 5. n. 8. igitur hoc nouum
testamentum non indiget declarationi-
bus.

Isai.

Apoc.

Respondetur: Idèd illud appellatur
liber signatus, & oclusus; quia omnia
in figura contigebant eis: *Ambulabant*
enim Patres veteris testamenti per um-
bras, & figuras; inquit Paulus 1. Corinth.
10. n. 11. At quia tempore legis nouæ ve-
nit Christus Dominus, qui erat figuratus
in testamento veteri, vt impleret scriptu-
ras; tunc ablatae fuerunt umbræ, & figu-
ræ: hinc merito testamentum nouum
appellatur liber apertus; quia omnia,
quæ obscura erant, fuerunt adimpleta,

1. Co-
rinth.

78 DE SENSIB. SAC. SCRIPT.

& manifestata in nouo testamento; & de eodem Christo dicitur apud Lucam. 24. n. 27. & 45. quòd *aperiebat sensum, & interpretabatur scripturas*. Semper ergo remanet, quod sacra scriptura non despicit expositionem.

Luca.

Nonò dicitur, quòd sacra scriptura, debet exponi ab expositoribus eo spūitu, quo condita est. Cum ergo auctor, & cōditor sacre scripturæ sit Spiritus sãctus, vt dictum est: ergo exponenda est à Doctoribus illuminatis, & spiratis à Spiritu Sancto; sed hæc illuminatio, & intelligentia non potest haberi à temetipsis Doctoribus, sed à Deo: ergo intelligentia ipsius scripturæ petenda est à Spiritu sãcto Deo. Antecedens patet ex diuo Petro

2. Petri.

epist. 2. cap. 1. n. 21. inquit: *Non enim voluntate humana allata aliquando fuit prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines*. Vtima consequentia etiam probatur. Nam Dauid

Psalms.

psalm. 118. n. 18. inquit: *Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua; & n. 34. Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam*: ergo sacra scriptura debet exponi ab expositoribus illuminatis, & inspiratis à Spiritu sancto, & intelligentia, & illuminatio ipsius petenda est à Deo, siue à Spiritu sancto.

Di-

BREVIS TRACTATUS. 79

Dices in primitiua Ecclesia non aderant expositores, & declarationes Patrum, & tamen aderant duo testamentas: ergo signum est, quòd erant clara, & intelligibilia: ergo tot expositiones non sunt necessariae.

Respondetur, quòd tunc aderat Christus, qui ore proprio interpretabatur scripturas, iuxta illud Lucae 24. n. 27. & 45. dicentis: *Et aperuit illi sensum, & interpretabatur scripturas.* Deinde fuerunt Apostoli, deinde Discipuli Apostolorum, deinde fuerunt alij, qui à Discipulis Apostolorum edocti, & ore, & scripto alijs aperuerunt scripturas: ergo semper expositiones, & interpretationes fuerunt: ergo semper aliquando est, & fuit obscura.

Dices in psalmo 118. n. 105. habetur: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis;* & cetera huiusmodi: igitur si est lucida, non indiget expositoribus.

Respondetur: Sacram scripturam esse quidem lucidam, cum fuerit declarata; illuminat enim mentem auditorum, & inflammat affectum. Vnde Psalmista. psal. 118. n. 130. ait: *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.* Ergo aliquando indiget expositoribus.

80 DE SENSIB. SAC. SCRIPT.

Decimò dicitur: Sacram scripturam esse librum apertum, & oclusum: apertum credulis, & fidelibus; quia ipsa mee lex, & virtus fidei viam parat, ac iter aperit ad vitam: oclusum infidelibus; quia oclusum est eis omne, quod à Deo præcipitur.

Sed unde est, quòd in aliquibus locis ipsa scriptura sit obscura; & quare Deus voluit, ipsam talem esse? Respondetur, quòd hoc euenit, tùm ratione materiæ, de qua in ipsa agitur, vt de Trinitate, de Angelis, & de mysterijs occultis, & eleuatis, & non omnes sunt Doctores, & sapientes, qui talem possint capere doctrinam, & ad talem altitudinem scientiæ ascendere; quia inquit Apollolus

*1. Co-
rinth.*

1. Corinth. 12. n. 29. Numquid omnes Apostoli, numquid omnes Doctores. Nam inquit idem Apollolus in eodem loco n. 8. Alij quidem per spiritum datur sermo sapientiæ; alij autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum; alteri fides in eodem spiritu, alij gratia sanitatum in vno spiritu; alij operatio virtutum; alij prophetia; alij discretio spirituum; alij genera linguarum; alij interpretatio sermonum. Hæc autem omnia operatur vnus, atque idem spiritus, diuidens singulis prout vult. Et ad Ephesios. 4. u. 11. inquit: Quosdam dedit Apollolos,

Ephes.

stolos,

BREVIS TRACTATVS. 81

*stolos, quosdam Prophetas, quosdam Euan-
gelistas, & Doctores &c.* Et ita sequitur,
quòd ex eo, quòd non omnibus datum
est capere eam, multis hæc scriptura sic
difficilis, & obscura; tùm etiam si hæc
scriptura esset omnibus facilis ad intelli-
gendam, tùm esset in minori estimati-
oni; tùm quia complures sumerent oc-
casionem superbiendi, attribuen-
do propriæ industriæ, & ingenio intelligentiam:
tùm denique, quia esset penès infideles
in vilipendio. Vnde in Matth. 7. n. 6. ha-
betur, quòd Christus dixit: *Nolite san-
ctum dare canibus, neque mittatis marga-
ritas vestras ante porcos, ne fortè concul-
cent eas pedibus suis, & conuersi dirum-
pant. vos:* Et hæc est in quantum ad Sa-
cram scripturam; in quantum verò, ad
sensum ipsius sit.

ARTICVLVS SECVNDVS,

In quo primò dicitur, quòd hæc vox,
sensus, in sacra Scriptura non sumitur
physicè, sed moraliter, & metaphoricè,
scilicet, pro conceptu mentis, & pro in-
telligentia scripturarum. Ita Lucas in suo
Euangelio 24. n. 45. inquit, quòd *Chri-
stus aperuit illis, scilicet, Apostolis sensum,
nempe intelligentiam scripturarum.* Hoc
idem habetur in libro Sapientie. 7. n. 7.
ubi dicitur: *Operanti, & datus est mihi sen-
sus;*

82 DE SENSIB. SAC. SCRIPT.

*I. Co-
rinth.* *sus*; idest intelligentia oraculorum. Et Paulus *I. Corinth. 2. n. 16.* inquit: *Nos autem sensum Christi habemus.* putà intelligentiam verborum Christi. ac proindè:

Secundò dicitur, quòd sensus Sacrae scripturæ est duplex: alter litteralis, seù historicus, & spiritualis, seù mysticus alter. Sensus spiritualis, seù mysticus diuiditur in allegoricum; tropologicum, seù moralem; & anagogicum. Itaq; quatuor finaliter, concludimus, esse sensus Sacrae scripturæ; vnum litteralem, seù historicum, & tres mysticos: quorum primus est Allegoricus, secundus Tropologicus, seù Moralis, & tertius Anagogicus.

Tertiò dicitur, quòd hæc tripartita diuisio sensus mystici habetur per analogicam ad triplicem differentiam temporis; præteriti, scilicet, præsentis, & futuri. Loquendo enim de tempore præterito; correspondet ei sensus allegoricus: quandoquidem ea, quæ gesta fuerunt in testamento veteri, fuerunt allegoriæ, siue umbra, & figura eorum, quæ gesta sunt in nouo testamento. Dicitur enim ad

Ad Galat.

Galatas. 4. n. 22. *Scriptum est enim; quoniam Abraham duos filios habuit; vnum de ancilla, & vnum de libera, &c. Hæc enim (inquit) sunt duo testamenta per allegoriam dicta.* Loquendo de tempore

præ;

BREVIS TRACTATVS. 83

præsenti; correspondet ei sensus tropo-
 logicus, seu moralis; videlicet id, quod
 per omne tempus agere debeamus; nem-
 pè amare Deum, & proximum. Loquen-
 do de tempore futuro; correspondet ei
 sensus anagogicus; videlicet id, quod
 post vitam præsentem expectamus, scili-
 cet, salutem, & gloriam. Sit exemplum:
 Hæc vox, *Ierusalem*, continet in se qua-
 tuor recensitos sensus: In sensu litterali;
 Ciuitatem illam significat, in qua Chri-
 stus fuit crucifixus: In sensu allegorico;
 significat Ecclesiam militantem: In sensu
 tropologico, & morali; animam fidelem
 Deo obsequentem: & in sensu anagogi-
 co; Patriam paradisi.

Hæc triplex diuisio sensus mystici
 correspondet triplici virtuti theologicæ;
 fidei, scilicet, charitati, & spei. Per alle-
 goriam enim excitatur fides; dum, quæ
 gesta fuerint in testamento veteri, credi-
 mus, adimpleta fuisse in testamento no-
 uo. Per tropologiam inflammatur cha-
 ritas: ait namque Apostolus ad Rom.
 15. n. 4: *Quæcumque enim scripta sunt, ad Rom.*
 nostram doctrinam scripta sunt. Per ana-
 gogiam excitatur spes: quando quidem
 seruanti leges, spes inest æternæ salutis;
 vt etiam Apostolus ait vbi supra: *Quæ-*
cumque scripta sunt &c., vt per patienti-
tiam,

84 DE SENSIB. SAC. SCRIPT.

riam, & consolationem scripturarum spem
habeamus.

Item quia finis Sacrae scripturae est, vt
per eam dirigatur homo in cognoscen-
dis, & agendis, & sic tandem perueniat
ad optatum finem, scilicet ad gloriam;
ideo per allegoriam docet notitiam
credendorum; per tropologiam, agen-
dorum; per anagogiam sperandorum.
Conuenienter ergo Sacra doctrina, seu
Sacra scriptura habet sensum litteralem
cum triplici sensu mystico; quia veritas
prima, de qua est ipsa doctrina, in se tri-
na est, & vna: Vnde per appropriationem
Anagogicus refertur ad Patrem; Allego-
ricus refertur ad Filium; & Tropologi-
cus ad Spiritum sanctum. Ita Alexander
Alens. in summa parte 4. . 91.

Alens.

Quarto dicitur, quod sensus litteralis
est ille, qui per voces, & verba primo in-
tenditur a Spiritu sancto, siue in natura-
li, propria, & historica significatione
considerata; siue in metaphorica, &
translatitia. Haec definitio est diui Au-
gustini lib. 7. de doctrina Christiana cap.
19, quam sequuntur multi alij Docto-
res; vt cum dicitur: *Non alligabis os boui
tritुरanti.* Pauli 1. Corinch. 9. n. 9. Sensus

August.

1. Co- litteralis sunt ista verba dicta, vt sonant.
rinib. Dixi in metaphorica, & translatitia
signis;

BREVIS TRACTATVS. 85

significatione : nam quodcumque non potest elici sensus litteralis rationalis iuxta corticem litteræ, tunc recurrendum est ad translaticiam significationem ; Vt cum dicitur: *Ierunt ligna, vt vngerent super se Regem*. Iudic. 9. n. 8. In hac *Iudic.* scriptura sensus litteralis non potest elici iuxta corticem litteræ, ideo sumitur translaticius; scilicet, quod populi Sichem iuerunt vngere Regem. Similiter: *Si oculus tuus scandalizat te, erue eum*. Matth. 18. num. 9. Sensus litteralis est translaticius, scilicet, vt mortifices eum.

Sensus mysticus, & spiritualis est ille, qui continetur sub rebus significatis per voces, quasi sub umbra, & figura, & à Spiritu sancto secundario est intencus; vt cum dicitur: *Non alligabis os bani trituranti*. Pauli vbi sup. quod mysticè de Prædicatoribus intelligitur, scilicet, quod Prædicatoribus victu, & vestitu debeant sustentari.

Dicitur Litteralis, quia importat id, quod littera sonat, & quod primò intencitur à Spiritu sancto; & quæ gesta fuerint, ostendit. dicitur Spiritualis, & Mysticus; quia latet, & est absconditus in littera, sicut spiritus latet in corpore. dicitur Allegoricus; quia per ipsum exercemus fidem ad credendum, & docet nos
quid

86 DE SENSIB.SAC.SCRIPT.

quid debeamus credere. dicitur Tropologicus, & Moralis; quia docet nos quid debeamus agere in ordine ad Deum, & proximum. dicitur Anagogicus; quia per ipsum exercemus spem ad futuram gloriam obtinendam, & docet nos illam sperare. totum hoc continetur in his duobus carminibus Lirani in prologis Bibliæ.

Liran.

Littera gesta docet; quid credas Allegoria

Moralis quid agas, quò tendas. (vel quid speras) Anagogia.

I. Corinth.

Quod autem Sacra scriptura plures contineat sensus; probatur ex diuo Paulo I. Corinth. 10. n. 11. aiente: *Omnia in figura contingebant eis.* Ex quo sequitur, in figura inueniri figuram, & figuratum, & per consequens, alium esse sensum figuræ, & alium figurati; & aliud importari per voces, & aliud per res ipsas. Ita

Ioann.

apud Ioannem. 19. n. 37. dicitur: *Os non comminuetis ex eo;* qui locus exponitur tum de agno paschali veteris testamenti, tum de Christo Domino noui testamēti.

Ad Galat.

Et ex eodem Paulo ad Galatas 4. n. 22. habetur: *Quoniam Abraham duos filios habuit: unum de ancilla, & unum de libera; sed qui de ancilla, secundum carnem natus est; qui autem de libera, per repromissio-*

sio-

BREVIS TRACTATVS. 87

tionem, quæ sunt per allegoriam dicta. Hæc enim sunt duo testamēta &c. Hoc idē confirmatur auctoritate s. August. to. 3. lib. 1. in Genesim ad litteram cap. 1. in quientis: *August.*
In omnibus Sanctis libris intueri oportet, quæ ibi æterna intimentur, quæ facta narrentur, quæ futura prænucentur, & quæ agenda præcipiantur, vel moneantur. Et Hiero-
 Hieronymus de lib. Apoc. 5. ait: *Quot nym,*
verba continet, tot ibi sunt mysteria; ac denique ratione probatur. Nam si humana mens est ita grauida, & fœcunda, vt formare valeat vocem aliquam, per quam simul plura importantur; ergo hoc modo præstare potest Spiritus sanctus, cùm sic ipsa mente humana longè fœcundior. Maior patet; quia solemus nos hanc vocem, Lupus, quæ vnica est in se, adaptare ad significandum non solum animal illud vorax, sed etiam homines rapaces, de quibus aiebat Christus Dominus, Matth. 7. n. 15. Veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Ergo benè probatum remanet, Sacram scripturam plures habere sensus.

Quintò dicitur, quòd in omni loco sacræ scripturæ reperitur sensus litteralis; nam aliter videretur absurdum, & videretur, Spiritum sanctum non esse ita fœcundum, si in omni loco scripturæ

NON

Matth.

non prabuisset nobis sensum litteralem. Nam quodcumque sensus litteralis nõ potest elici ex corticæ litteræ, tunc est recurrendum ad translaticiam significationem, & ille erit sensus litteralis; sed non in omni loco Scripturæ adest sensus mysticus; vt in Deuteronomio. 5. & 6. n.6. habetur, vbi dicitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

Deu'te-
ron.

Vtrum idem locus Scripturæ plures possit habere sensus litterales.

Osea.

Respondetur affirmatiuè, patet in Osea. 11. n. 2., vbi ait Dominus: *Ex Ægypto vocavi filium meum;* qui locus litteralis exponitur à Lirano in cap. 2. Matth.

Liran.

tum de populo Hebræo reuocato ex Ægypto de seruitute Pharaonis; tum etiam de Christo Domino. Item in Daniele. 9. n. 27. habetur: *Et erit in templo abominatio desolationis, & vsque ad consumationem, & finem perseuerabit desolatio;* qui locus intelligendus est, tum de desolatione Ierosolimitana sub Antioco

Daniel.

Rege ex p. Machabæorum. 1. n. 48., 49., & 50., tum etiam tempore T. i. & Vespasian; & sic de alijs potest intelligi.

1. Ma-
chab.

Quæres: cum plures sensus litterales concurrant in aliquo loco, quisnam erit præferendus? Respondetur primò, illum esse principalem, qui magis accedit

ad

BREVIS TRACTATUS. 89

ad proprietatem verborum, siue translationem, & metaphoricam, siue naturalem. Secundò, illum esse principaliorē, qui est magis de intentione Spiritus sancti, & hoc potest sciri ex declaratione Conciliorum, & Ecclesiæ, & ex Patrum consensu: Item ex antecedentibus, & subsequētib: ac denique ubi miraculum intercedit, sed quò minùs fieri poterit.

Sed quisnam sensus sit præstantior, & nobilior, litteralis, an mysticus?

Respondetur, quòd formaliter loquendo omnes sunt æquè præstantes, & nobiles, dùm omnes sint intenti à Spiritu sancto; quia omnes diriguntur ad Deum, siue mediatè, siue immediatè: materialiter verò, subiectiuè, & pro substrato contingere solet, vt vnus sit nobilior, & præstantior altero: nobilitas enim sumitur à nobilitate conceptuum, qui significantur per voces: vt cùm dicitur p. Corinth. 9. n. 10. *Non alligabis os boui trituranti;* & inde, *Numquid Deo est cura de bobus.* Hic quidem sensus est litteralis, sicut littera sonat; nam de boue litteraliter intelligitur; at mysticè de prædicatoribus est sumendus; sed quia constat, rationalem creaturam esse nobiliores brutali; hinc fit, quòd hinc sensus mysticus nobilior sit litterali: & sic dicendum de alijs con-

1. Co-
rinth.

G simi-

Cyrril. similibus in Scriptura notatis. Item quandoquidem Cyrillus comparat sensum spiritualem diuinitati Christi, & litteralem humanitati. Et Origènes sensum mysticum animæ, & litteralem corpori: ergo sicut anima est nobilior corpore, & diuinitas humanitate Christi; ita sensus mysticus est nobilior litterali. Quandoque sensus litteralis est nobilior mystico: primò; quia primò intenditur à Spiritu sancto; mysticus verò secundario: secundò; quia sensus litteralis est fundamentum sensus mystici: tùm etiam; quia litteraliter habetur Hebræorum 13. nu. 13. *Christum passum esse extra portam*; hic est sensus litteralis. At Petrus epist. 1. cap. 2. n. 21. subdit, mysticè, & moraliter loquendo, dicens: *Vos eadem cogitatione armamini: Nam Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius.* Sed passio Christi est nobilior nostra passione, & improprio: ergo sensus litteralis est nobilior sensu mystico. Concludimus ergo, taliter se habere sensum litteralem, & mysticum, vt se inuicem excedant, & modò vnus, & modò alter sit præstantior.

Sed quinam horum est certior. Respon-
 detur, quòd loquendo de certitudine
 quò ad se, omnes sensus sunt æquè certi,
 dum-

BREVIS TRACTATUS. 91

ſimmodò ſint intenti à Spiritu ſancto; Nam Spiritus ſanctus eſt Spiritus veritatis: loquendo verò quò ad nos, ſenſum litteralem eſſe certioſem; quia prior eſt euidencia ſenſus litteralis, quàm myſtici; quia certitudo iſtius ſupponit certitudinem illius: tùm quia ſenſus litteralis comparatur à Patribus, & Doctõribus corpori; & ſenſus myſticus, & ſpiritualis comparatur animæ, & ſpiritu; ſed certius eſt nobis corpus, quàm anima, & ſpiritus: ergo certior eſt ſenſus litteralis, quàm myſticus.

Dices Paulus 2. Corinth. 3. num. 6. ait: *Littera occidit; Spiritus autem vivificat;* ^{2. Cor.} ^{1. inth.} ergo abſolutè ſenſus myſticus erit nobilior, & præſtantior litterali. Reſpondetur, quòd tunc littera occidit, quando ſumitur ſpectando corticem litteræ iuxtà grammaticalem intelligentiam, continentem ſenſum irrationabilem, & damnoſum; & tunc debet ſumi littera non in ſignificatione naturali, ſed in ſignificatione tranſlatitia. Secundò dico, quòd Paulus per litteram non intelligit ſenſum litteralem; quia ſenſus litteralis eſt intentus à Spiritu ſancto, ſed intelligit litteram, ut ſonat.

Sextò dicitur; neceſſarium eſſe non ſimpliciter, ſed ſecundum quid, id eſt

G 2 vtile,

92 DE SENSIB. SAC. SCRIPT.

utile, Sacram scripturam vti parabolis, ac metaphoris: Nam istæ sunt vtilis, vt simplices, & rudes intelligant ea, quæ absque ipsis capere non possunt. Item expedit sic occultari sensus propter infideles, atque hostes nostræ fidei, ne ipsi illudant Sacram scripturam: & denique ad domandam superbiam nostram, ne fidamus propriæ nostræ intelligentiæ eam explanare.

Est autem Metaphora vsurpata trāslatio alicuius verbi de re propria ad rem impropiam. Ità Augustinus lib. 3. contra mendacium cap. 10., vt in Daniele *August. Daniel.* 8. n. 5. habetur: vbi dicitur: *Hircus Caprarum veniebat ab occidente*; quòd de Alexandro magno metaphoricè est sensus litteralis.

Circa easdem parabolas duæ partes considerandæ sunt: vna rei, quæ adducitur in similitudinem: & altera, quæ continet applicationem similitudinis. Exemplum sit penès Matth. 13. n. 33. vbi dicitur: *Matth.* *Simile est Regnum Cælorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinae satis tribus, donec fermentatum est totum*; per hæc dicta verba habetur prima pars; secunda autem pars habetur: quatenus ista verba continent mysterium absconditum sub ipsis; videlicet prædica-
ca-

cationem Euangelij, quæ cum fiat vni
Ciuitati, disseminatur per multas.

Quæritur modò, quarum istarum par-
tium sit sensus litteralis? Respondetur, in
hoc esse dubium; nam alij dicunt primam
partem, eo quod historiam continet: alij
verò secundam; quia illud est principale
intentum à Spiritu Sancto, nempe appli-
catio historię; tamen vtramq; partem,
probabile est, habere sensum litteralem.
Ità Vasquez 1. par. disp. 15. c. 4. : & S. Bo- *Vasq.*
nauentura inquit, quòd sensus parabolici *s. Bond.*
cus continetur sub litterali: littera enim *uent.*
aliquid significat propriè, & aliquid fi-
guratiuè: Nec est sensus litteralis ipsa
figura, sed id, quod est figuratum.

De parabolis verò loquendo; docet
Alphonsus de Castro lib. I. aduersus hæ- *Castro*
reses cap. 3., eas tripliciter se habere. Ali-
quando enim continent rem ipsam, quæ
in similitudinem adducitur, vt in Matth. *Matth.*
13. n. 33. dicitur: *Simile est Regnum Cælo-*
rum fermento, quod acceptum, &c. vt supr.
Siue in Matth. 13. n. 31. *Simile est Regnum* *Matth.*
Cælorum grano Sinapis, &c. Aliquando
cõtinet rem possibilem fieri vt in Matth.
20. n. 1. dicitur: *Simile est Regnum Cælo-* *Matth.*
rum Patri familias, qui exiit primo mane
conducere operarios in vineam suam. Nam
itã agi solet in excolendis ruribus. Ac

94 DE SENSIB. SAC. SCRIPT.

- denique continent rem impossibilem, licet adducantur in similitudinem, ut in libro Iudicum. 9. n. 8. habetur; vbi dicitur: *Ierunt ligna, vt ungerent super se Regem.*
- Iudic.** Septimò dicitur; quòd vitur etiam Sacra Scriptura hyperbolis, qualis est illa Genesis. 11. n. 4. *Faciamus nobis Ciuitatem, & Turrim, cuius culmen pertingat ad Cælum.* Nempè turrim miræ celsitudinis. Vtitur Ironia, iuxtà illud Genesis. 3. n. 22. vbi dicitur: *Ecce Adam, quasi vnus ex nobis factus est.* Nempè contrarium ei accidit, & aliter quidem, quàm cogitauerat. Vtitur Antiphrasi, quæ est vlturpatio contrariæ frasis; vt in Iob. 2. n. 10. habetur, vbi dicitur: *Benedic Deo, & morere,* idest, maledic. Vtitur denique Tropis, & figuratis locutionibus; & in his omnibus, & similibus sensus litteralis est ille, quam voces important non in significatione naturali, & propria, sed translaticia. Consimilia sunt verba Christi Domini Matth. 19. n. 12. inquentis: *Sunt eunuchi, qui seipfos castrauerunt propter Regnum Cælorum;* vbi non est sensus de castratione corporea, & cruenta, sed de obseruatione castitatis. Item Luca 8. n. 5. dicitur: *Exijt, qui seminat, seminare semen suum;* & non est sensus de rustica seminatione facienda in agro; sed de seminis

minatione verbi Dei, per Euangelicam
prædicationem in cordibus audientium .

Item Ieremiæ. 1. n. 11. dicitur: *Virgam vi-* Ierem.

gilantem ego video ; non est sensus iuxta
corticem litteræ, caret enim lignum oculis,
quibus vigilat ; sed sensus est , quòd
Deus vigilabat super populum; vt ibi ex-
ponit Scriptura. Item Ioannis. 15. num. 1.

Ego sum vitis vera, & Pater meus agrico- Ioann.

la est, & vos palmites. Non est sensus de
vera vite corporali, siuè de palmitibus
corporeis, siuè de rustica agricultura, sed
mysticè intelligenda sunt omnia, prout
exponit Augustinus tractatu 8. in Ioan-

nem, dicens: Dicitur vitis per similitudi- August.

nem, non per proprietatem. Confirmat tò-

tum hoc idem Augustinus lib. 3. de do-

ctrina Christiana cap. 10. dicens: *Quid-* August.

quid neque ad morum honestatem, neque ad

fidei veritatem referri potest, figuratè, &

metaphoricè accipiendum est.

Est alius sensus in Sacra scriptura, qui
dicitur per accomodationem. Est autem
exponere Scripturam sacram per acco-

modationem extendere, seu applicare
verba, seu gesta eiusdem Scripturæ sacræ
ad rem illam, cum qua habet similitudi-

nem. vt cum dicitur in Ecclesiastico. 44.
n. 17. de Noè: *Quòd inuentus est iustus, &* Eccles.

in tempore iracundia factus est reconcilia-

96 DE SENSIB. SAC. SCRIPT.

- Zach.* Hæc autem verba Ecclesia accomo-
dat ad Confessorem Pontificem . Item
Zachariæ . 4. n. 14. de Iesu sacerdote filio
Iosedech, & Zorobabel duce Iuda dicitur : *Isti sunt duo filij olei , qui assistunt do-
minatori vniuersæ terræ .* Hæc tamen ver-
ba Ioannes Apost. Apocalypsis 11. nu 4.
Apoc. accomodat ad Enoch, & Eliam, inquit :
*Hi sunt duæ oliuæ , & duo candelabra in-
conspectu Domini terræ stantes .* Ità tradit
Greg. Gregorius , & alij ; quæ etiam verba Ec-
clesia accommodat ad sanctos martyres
Ioannem, & Paulum .

Hic autem sensus per accomodatio-
nem non est relinquendus ; quia licet sim-
pliciter non sit intentus à Spiritu sancto,
intenditur tamen à Spiritu sancto per ac-
comodationem . Non est intentus nec pri-
mario litteraliter, nec secundario mysti-
cè , quia si aliquo ex his modis intende-
retur , sequeretur , quòd vel esset littera-
lis, vel mysticus ; & ità vel esset allegori-
cus , vel tropologicus , vel anagogicus ;
quòd non est dicendum .

- Eccles.* Regula autem eliciendi sensus ex Sa-
cra scriptura est , vt habeatur primò ti-
mor Domini ; quia inquit Ecclesiasticus .
1. n. 16. *Initium sapientiæ est timor Domi-
ni .* Item postulandus est à Deo, & ad ip-
sum orare, & ieiunare ; quia inquit Iacobus

bus

bus in sua Canonica cap. 1. n. 6. *Si quis autem vestrum indiget Sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat.* Item non est fidendum proprio ingenio; quia inquit Petrus Epist. 2. cap. 1. n. 20. *Omnis prophetia Scripturæ propria interpretatione non fit; sed consulendi sunt Sancti Patres, & Concilia, ut decretum est à Concilio Tridentino sessione 4. in decreto de lectione librorum.* Item quando non potest elici sensus ex naturali, & propria significatione vocum, recurrendum est ad translaticiam significationem, ut etiam supra dictum est. Item non debemus recurrere ad tropos, & figuratas locutiones absque necessitate, cum ipsi pluries torqueant Sacram scripturam; sustinendo expositiones tales esse litterales, cum minimè sint: ut fuit notatus Origenes à diuo Hieronymo in Epist. ad Pamachium, qui plantationem paradisi terrestris ita exponebat, ut pro arboribus intelligerentur Angeli, & pro flumine virtutes cœlestes. Et alius etiam fuit notatus, qui ad litteram exponebat illum locum Ioannis 18. n. 25. quod Petrus erat frigidus, non frigore hyemis, sed frigore charitatis. Item quando in Sacra scriptura sunt aliqua gesta minus digna, tribuenda sunt homi-

*Iacob.**2. Petri.**Trid.**Hieronym.**Ioann.*

ni-

nibus prauis, vel serpenti. Item quando aliquis locus est obscurus, recurrendum est ad loca præcedentia, vel subsequentia, prout docet Augustinus lib. 2. de doctrina Christiana cap. 36. Item oportet, vt sit theologus, philosophus, logicus, atq; grammaticus, qui eam interpretatur, vt

August. idem Augustinus ibidem cap. 31., & Scotus in 3. dist. 24. q. 5. Item opus est plurima intelligentia, & cognitione rerum; scientia proprietatum rerum naturalium: callere debet dicta Sapientium, & poetarum, vt notat Paulus Actorum. 17. n. 28. dicens: *Et quidam vestrorum Poetarum, dixerunt.* Item denique prodest intelligentia linguarum, Conciliorum, declarationum Ecclesiæ, & Summorum Pontificum, vt idem Concil. Trid. vbi sup. docet. & hoc mihi videtur sufficere, & satis dixisse breuitatis causa. Et laus DEO Trino, & Vni, & Beatæ Virgini Mariæ, & Beato Francisco, qui mihi vim dederunt huius breuis materiæ finem ponere, & si in aliquo erraui, remitto me semper pedibus S. R. E.

August.

Scotus.

istor.

Trid.

F I N I S.

A P P R O B A T I O
H V I V S O P V S C V L I .

Iudico imprimi posse si Reue-
rendis. Vicario Capitulari videat-
tur .

Dominicus Ant. Corragius
Soc. Iesu Deput.

IMPRIMATUR.

F. VERDE VIC. CAP.

IMPRIMATUR.

CARRILLO REG.

Montecorvinus.

De

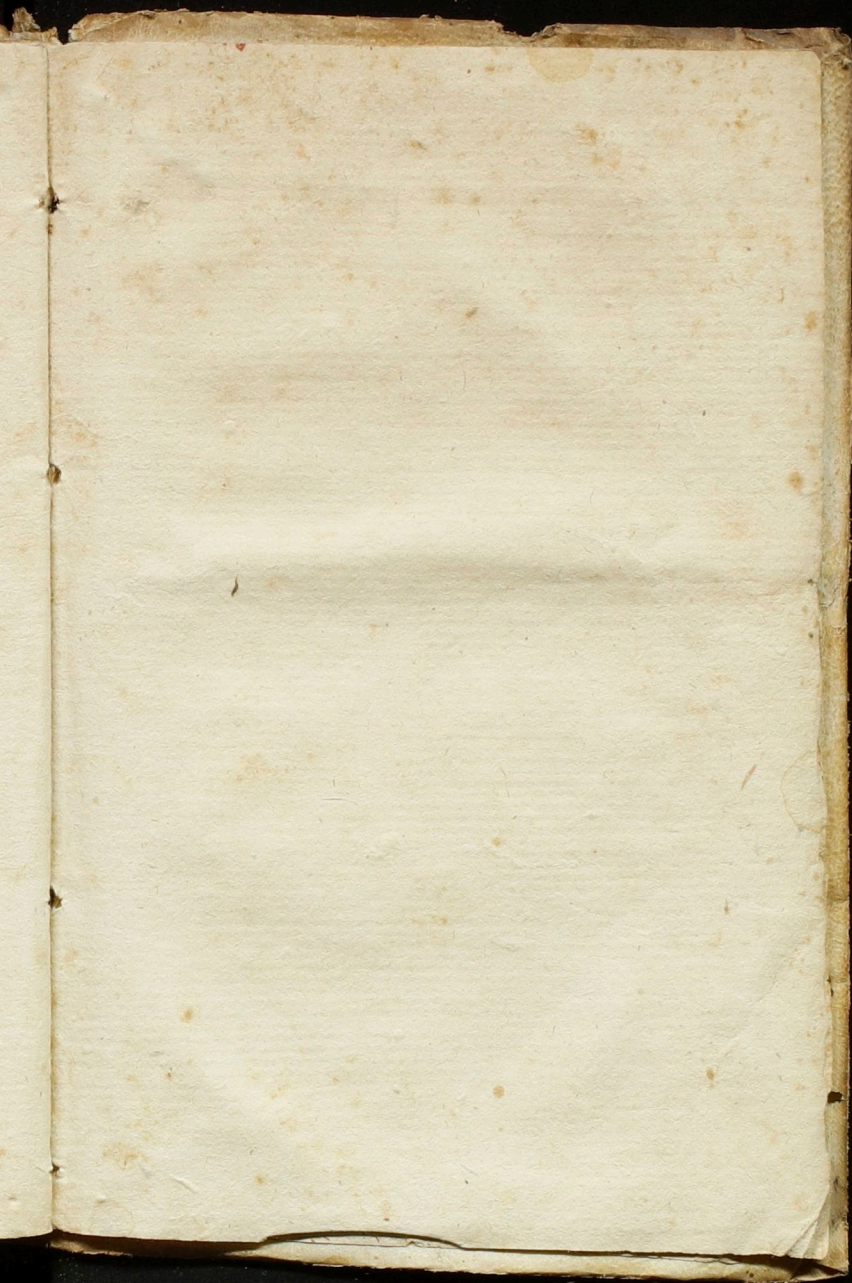
DE mandato Reuerendissimi
mi Patris Commissarij
Generalis examinaui supradictũ
opusculum de Prædestinatione,
Scientia media, &c., doctè, di-
lucidè, & compendiosè, compo-
sitũ à Reu. P. Alberto Fontana, &
nihil in illo reperi, quod sanè fi-
dei aduersetur, in quorum &c.
Datum in Regio Monasterio S.
Mariæ à Noua hac die 26. Apri-
lis 1689.

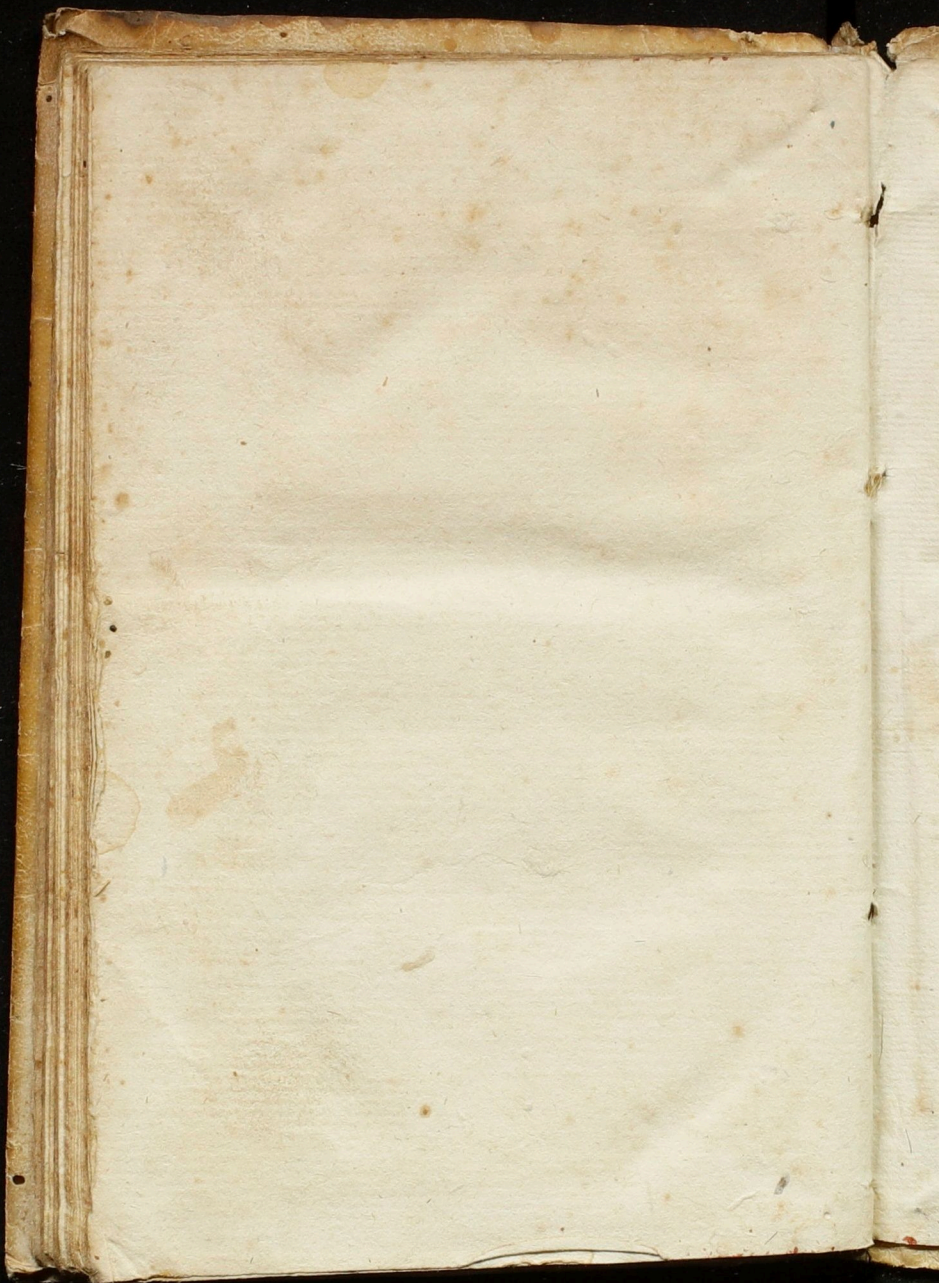
*Fr. Ludouicus Maria ab Ameno
Sacrae Theolog. Lector emeritus.*

De

DE mandato eiusdem Com-
missarij Generalis eius-
dem Ordinis Minorum de Ob-
seruantia, & Reformatis, exami-
nauit, & reuidi supradictum opu-
sculum de Prædestinatione, &c.
doctè, & compendiosè à P. Al-
berto Fontana eiusdem Ordinis:
Prouinciæ verò Terræ Laboris
compositum; & nihil contra fidei
veritatem, ac bonos mores repe-
ri; quapropter Typis mandari
posse iudico. Datum Neapoli in
Regali Conuentu S. Mariæ No-
uæ die 22. Maij 1689.

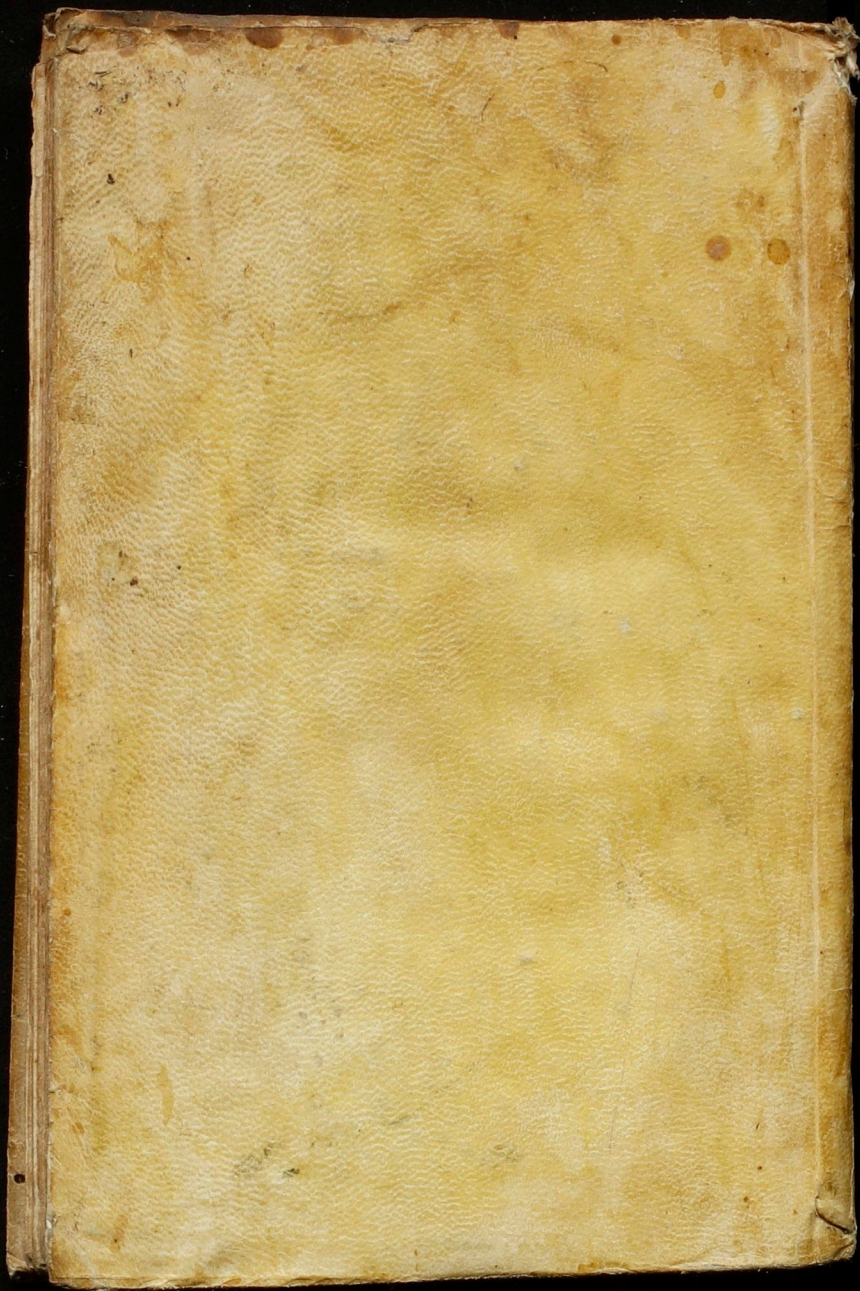
*F. Bonauentura Pœrius à Ta-
bernis Lector iubilatus, &
Diffinitor Generalis Ord.*

Inhouse = 3

D

D E
PRÆDESTINATIONE
BREVIS TRACTATUS

Vbi etiam

De scientia media, de sensibus Sa-
cræ Scripturæ breuiter, & com-
pendiosè agitur.

A R. P. F. ALBERTO FONTANA
A N E A P O L I

Theologo, Prædicatore, Lectore, & Sacre
Inquisitionis Neapolitani Regni No-
tario, Ordin. Fratrum Minorum
S. Francisci de Observantia
elaboratus.

NEAPOLI, M. DC. XC.
Ex Typographia Francisci Mollo.

Superiorum facultate.

